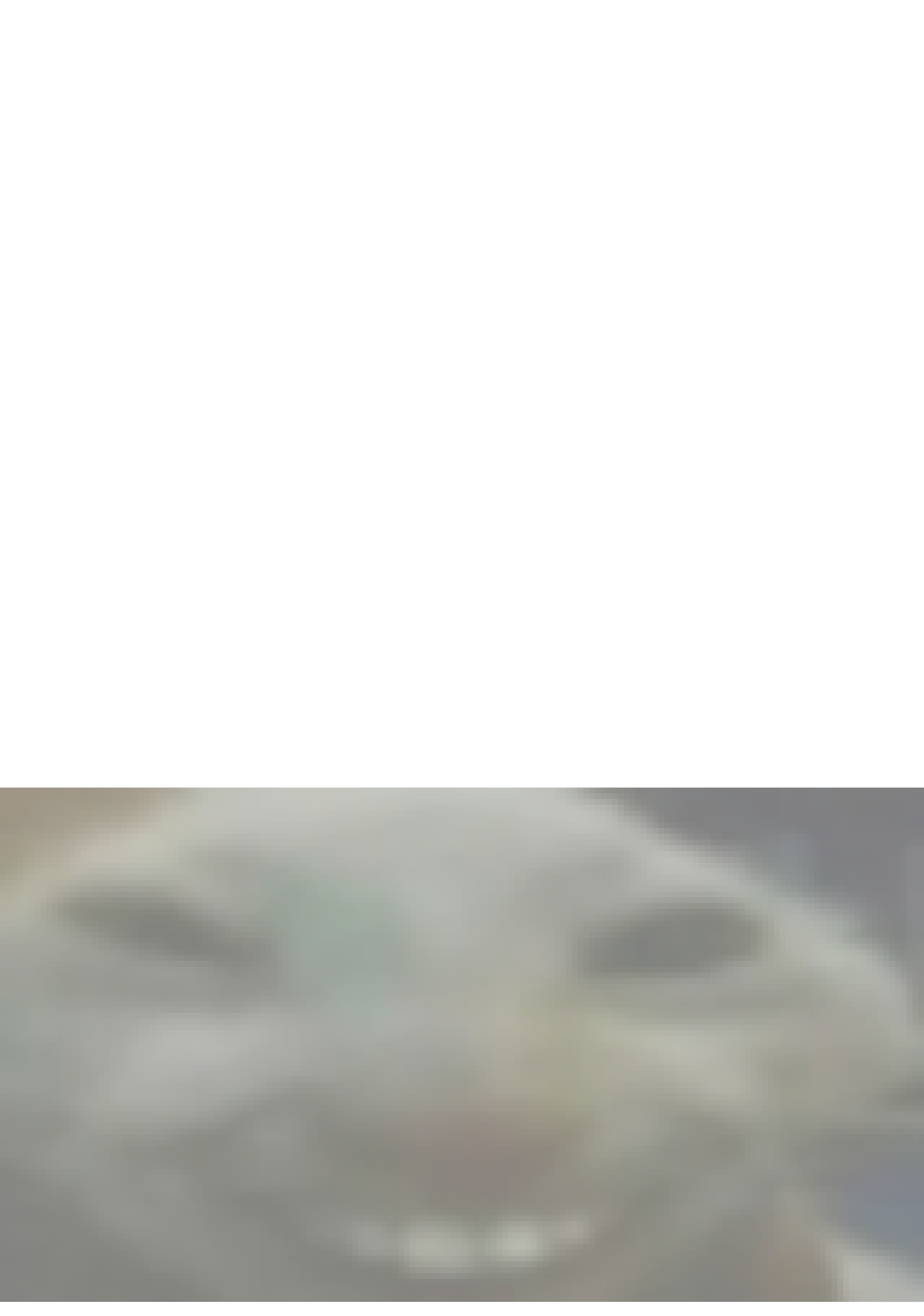

Historia

zeszyt ćwiczeń

7

Tomasz Małkowski

Historia 7

**zeszyt ćwiczeń dla klasy siódmej
szkoły podstawowej**

Redaktor prowadzący: Dorota Szkudlarek
Konsultacja merytoryczna: Robert Tocha, Maciej Wycinek
Redakcja językowa: Renata Korewo, Jolanta Stecewicz, Dorota Szkudlarek
Opracowanie merytoryczne map: Robert Tocha
Opracowanie graficzne map: Maciej Krawczyński
Projekt graficzny książki: Maciej Krawczyński
Rysunki: Bartłomiej Brosz, Sławomir Kilian, Ewa Poklewska-Koziełto
Redakcja techniczna: Dorota Szkudlarek
Skład: Kamila Kwiek

Na okładce: *Powrót oddziałów Wojska Polskiego z Wierzbna*, Marcin Zaleski, ze zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie.

Zeszyt ćwiczeń stanowi uzupełnienie podręcznika Tomasza Małkowskiego *Historia 7*, dopuszczonego przez MEN do użytku szkolnego – numer w wykazie: 829/4/2017.
Obie książki są zgodne z programem *Podróże w czasie* dla II etapu edukacyjnego.

ISBN 978-83-7420-741-6

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe

Wydawca: Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, 80-241 Gdańsk, Al. Grunwaldzka 50A

Gdańsk 2026. Wydanie dziesiąte
Druk i oprawa: Interak, Czarnków

Zeszyt ćwiczeń został wyprodukowany na papierze z certyfikatami FSC, PEFC, EU-Ecolabel oraz Blue Angel.

Niniejsza publikacja podlega ochronie przewidzianej w przepisach Ustawy z dnia 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Każdy przypadek kopiowania lub zwielokrotniania fragmentu lub całości publikacji stanowi niedozwolone naruszenie praw twórcy lub wydawcy, o ile nie odbywa się zgodnie z przepisami wyżej wymienionej ustawy.

Wydawca nie wyraża zgody na wykorzystanie niniejszej publikacji ani jej części do eksploracji tekstów i danych (text and data mining, TDM) w rozumieniu art. 4 Dyrektywy 2019/790/UE.

Wszystkie książki Wydawnictwa są dostępne w sprzedaży wysyłkowej.

Zamówienia prosimy nadsyłać pod adresem:

Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe
80-305 Gdańsk 5, skrytka pocztowa 80
tel. 801-643-917, 58-340-63-63
www.gwo.pl e-mail: handel@gwo.pl

Spis treści

1. Europa po kongresie wiedeńskim	4
2. Wiosna Ludów w Europie	6
3. Rewolucja przemysłowa	8
4. Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim	11
5. Powstanie listopadowe	14
6. Wielka Emigracja	17
7. Powstanie krakowskie i Wiosna Ludów	19
8. Powstanie styczniowe	22
9. Zaborcy wobec ziem dawnej Rzeczypospolitej	24
10. Zjednoczenie Włoch i Niemiec	26
11. Wojna secesyjna	29
12. Kolonializm w XIX wieku	31
13. Nowe idee w Europie	34
14. Pierwsze polskie partie polityczne	36
15. Ostatnie lata pod zaborami	38
16. Od „zbrojnego pokoju” do I wojny światowej	40
17. Dwie rewolucje w Rosji	42
18. Klęska państw centralnych	44
19. O wolną Polskę	46
20. Europa i Ameryka po I wojnie światowej	48
21. Nazizm w Niemczech	50
22. Komunizm w ZSRR	52
23. Odzyskanie niepodległości	54
24. Walka o granice	56
25. Wojna polsko-radziecka	58
26. Rzeczpospolita Polska	60
27. Pierwsze lata niepodległej Polski	62
28. Pod rządami sanacji	64
29. Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej	66
30. Problemy gospodarcze i narodowościowe	68
31. Nauka i kultura II Rzeczypospolitej	70
32. Japońska ekspansja	73
33. Włochy i Hiszpania	75
34. Marsz ku wojnie	77

1

Europa po kongresie wiedeńskim

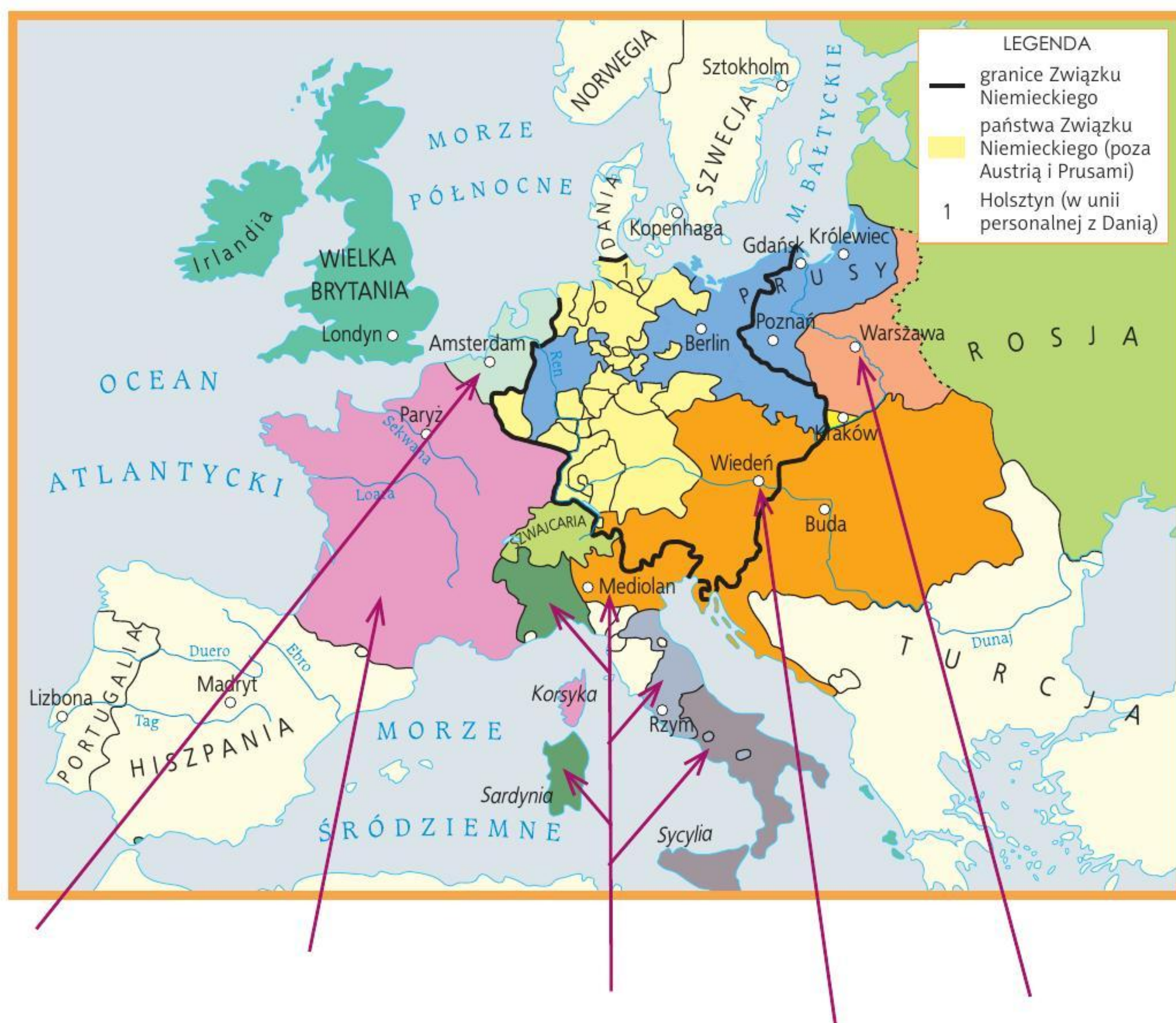
■ Ciekawostka

W przeddzień wybuchu rewolucji lipcowej prefekt policji Paryża zanotował: „Najdoskonalniejszy spokój wciąż panuje we wszystkich częściach stolicy. W raportach, które otrzymałem, brak wzmianki o jakimkolwiek wydarzeniu godnym uwagi”.

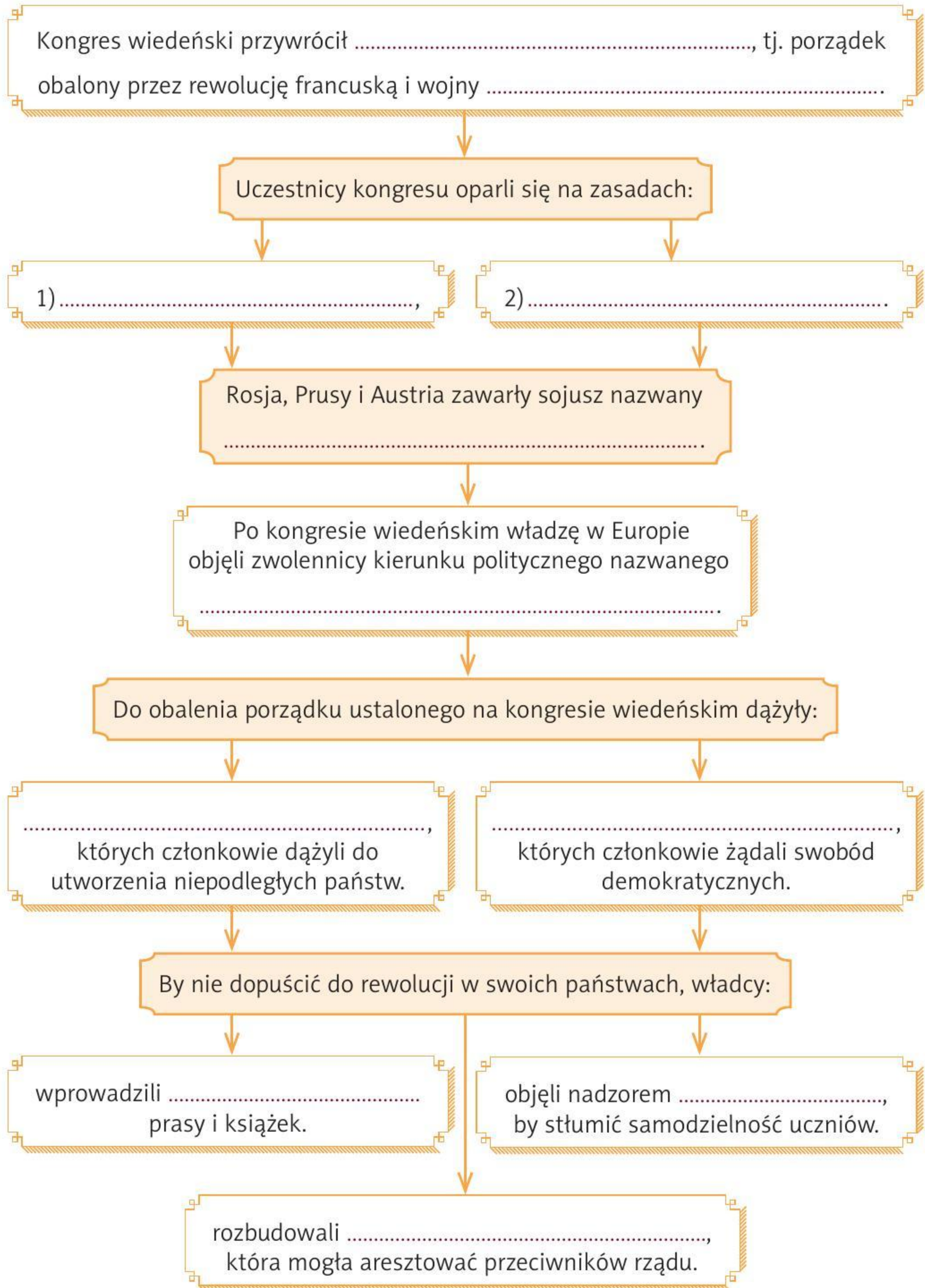
ćwiczenie

1

Strzałki wskazują kraje, których sytuację zmienił kongres wiedeński. Napisz przy każdej strzałce, co się zmieniło we wskazanym kraju.

Uzupełnij schemat przedstawiający sytuację w Europie po 1815 r.

2

Wiosna Ludów w Europie

■ Ciekawostka

Węgrzy nazywają Józefa Bema „ojczulkiem Bemem”, a węgierskie dzieci uczą się o nim już w pierwszej klasie szkoły podstawowej. Za życia generał otrzymał na Węgrzech Krzyż Wielki Orderu Świętego Stefana z gwiazdą, w której znalazł się diament wyjęty z korony pierwszego króla Węgier – św. Stefana.

ćwiczenie

1

Uzupełnij tabelę – tak jak w przykładzie.

WIOSNA LUDÓW		
Państwo (miasto)	Czego chcieli jej uczestnicy?	Co się zmieniło w jej wyniku?
Francja (Paryż)	1) Zastąpienia monarchii republiką, 2) wolności, 3) powszechnego prawa wyborczego dla mężczyzn.	1) Francja stała się republiką, 2) wprowadzono powszechne prawo wyborcze dla mężczyzn, 3) w 1852 r. Francja przekształciła się w cesarstwo.
Austria (Wiedeń)		
Prusy i kraje niemieckie (Berlin)		

Włochy		
Węgry		

ćwiczenie

2

Strzałkami zaznaczono państwa, które w trakcie Wiosny Ludów stały się monarchiami konstytucyjnymi. Wyjaśnij przy każdej strzałce, co się zmieniło w danym państwie w wyniku przyjęcia konstytucji.

3

Rewolucja przemysłowa

■ Ciekawostka

Podróż konnym dyliżansem z Londynu do Edynburga w Szkocji (652 km) trwała w 1830 r. 43 godziny. Wóz z towarami jechał wielokrotnie dłużej, bo rozwijał prędkość 5 km/h. Kiedy zbudowano linię kolejową z Londynu do Edynburga, okazało się, że pociągi pokonują tę trasę w 12,5 godziny – a mogą przewozić ludzi i towary.

ćwiczenie

1

Zdania mówią o czynnikach, które doprowadziły do rewolucji przemysłowej w Wielkiej Brytanii. Każde z tych zdań jest jednak błędne. Napisz je poprawnie.

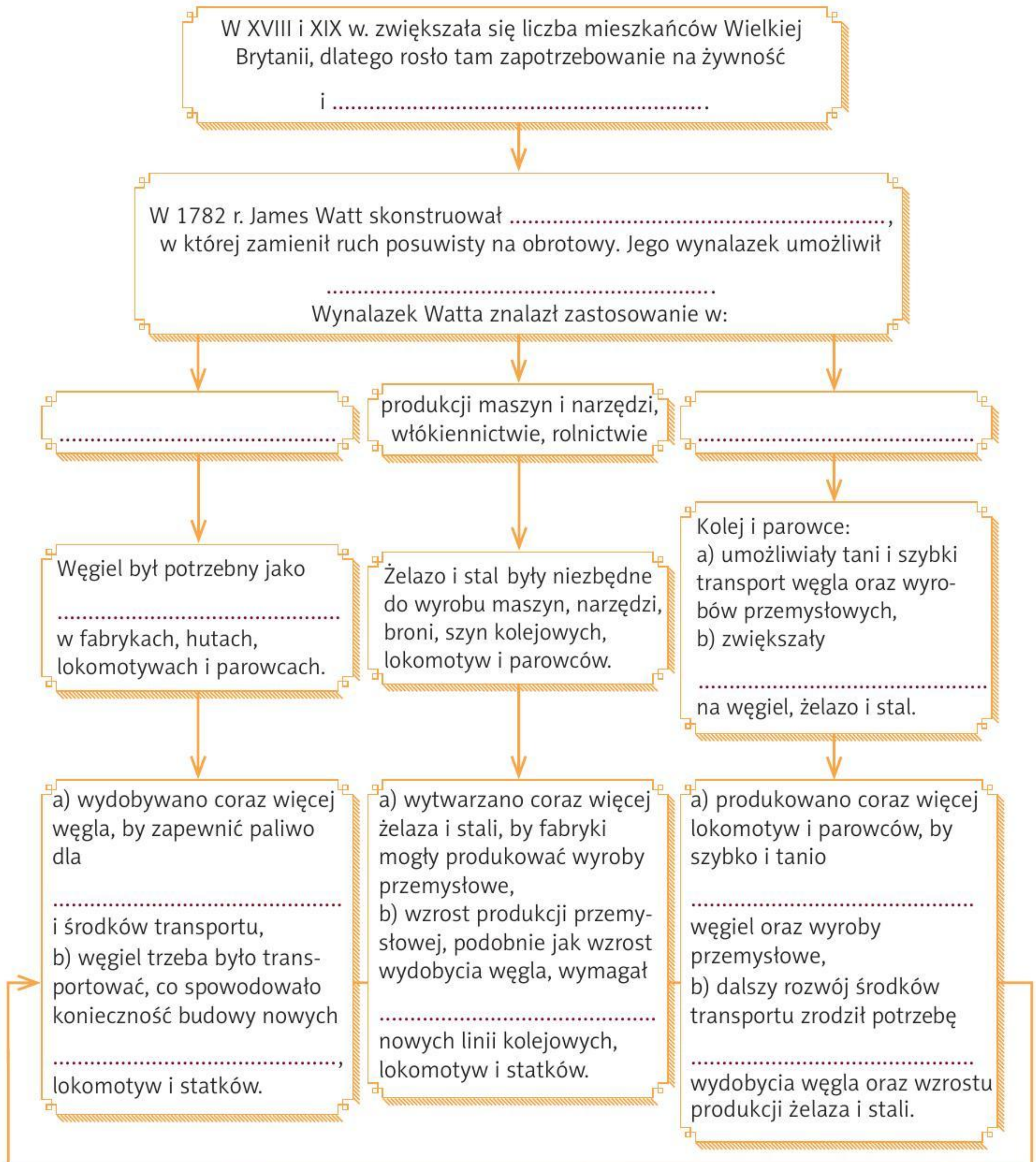
1. Wielka Brytania była ubogim państwem. Brytyjscy przedsiębiorcy przystąpili do budowy przemysłu, ponieważ nie wymagało to dużych nakładów finansowych.

2. W Wielkiej Brytanii nie było bogactw naturalnych, lecz Brytyjczycy mogli sprowadzać węgiel kamienny z kolonii.

3. Brytyjskie rolnictwo było tak zacofane, że chłopci przenosili się do miast, żeby znaleźć pracę i uchronić się przed głodem.

4. Liczba mieszkańców Wielkiej Brytanii stale spadała, dlatego Brytyjczycy wytwarzali coraz mniej żywności i nie potrzebowali ulepszonych maszyn rolniczych. Jednak rozwijali przemysł, żeby dać pracę mieszkańcom miast.

Na schemacie przedstawiono, jak rewolucja przemysłowa zmieniała Europę. Uzupełnij go wyrazami z ramki pod spodem.

przemysłu ■ linii kolejowych ■ wyroby przemysłowe ■ maszynę parową
górnictwie ■ transporcie ■ zapotrzebowanie ■ paliwo
transportować ■ zwiększania ■ budowy ■ rewolucję przemysłową

Oto pasażerowie podróżujący pierwszą, drugą i trzecią klasą XIX-wiecznego pociągu linii Manchester–Liverpool. Wyjaśnij podkreślone w dymkach pojęcia.

Zwróć uwagę, drogi Arturze, że nasze społeczeństwo zmienia się równie szybko, jak za chwilę będą się zmieniały widoki za oknem. Zamiast stanów mamy teraz klasy społeczne.

To niesprawiedliwe, należę do inteligencji, a muszę się gnieść w wagonie drugiej klasy.

Stan mieszczański, szanowna pani, to przeżytek. Powiem raczej, że należę do klasy średniej.

Czy to znaczy, że średnio pan zarabia?

W końcu się zdecydowałem: jutro wstępuję do związku zawodowego.

4

Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim

■ Ciekawostka

Gdy w 1815 r. przybył do Warszawy car Aleksander I, na Zamku Królewskim zebrała się śmietanka towarzyska stolicy, by go powitać. Senatorowie, biskupi i inni dostojni goście czekali w przedpokoju na władcę. Nagle wtargnął tam wielki książę Konstanty.

– Won stąd, cywile! – ryknął. – Sami tylko wojskowi dziś prezentować się mają!

Po czym on i jego służba tak gwałtownie wypchnęli gości na schody, że niektórzy z nich pospadali.

ćwiczenie

1

Oto mapa ziem polskich po kongresie wiedeńskim. W odpowiednich miejscach wpisz nazwy: Królestwo Polskie, ziemie zabrane, Wielkie Księstwo Poznańskie, Pomorze Gdańskie, Śląsk, Galicja, Rzeczpospolita Krakowska (jej obszar oznacz cyfrą 1), Bydgoszcz, Gdańsk, Kraków, Poznań, Warszawa, Wrocław.

Wypełnij tabelę, w której porównasz warunki panujące w Królestwie Polskim z warunkami w Wielkim Księstwie Poznańskim i Galicji w latach 1815–1830.

	KRÓLESTWO POLSKIE	WIELKIE KSIĘSTWO POZNAŃSKIE	GALICJA
Władca (np. król Prus)			
Język urzędowy			
Autonomia (czy istniała; jeśli tak, to w jakim zakresie)			
Sytuacja gospodarcza			
Położenie chłopów			

Oto fikcyjne scenki z życia mieszkańców Królestwa Kongresowego. Oceń, czy ich wypowiedzi są zgodne z konstytucją Królestwa (s. 28 podręcznika). Każdą swoją opinię uzasadnij; podaj też numer odpowiedniego artykułu konstytucji.

1. Agent policji wpada do gabinetu dyrektora drukarni:

– Zamykam pańskie przedsiębiorstwo! – oświadcza. – Doniesiono mi, że drukuje się tutaj książki bez zezwolenia cenzury.

2. W gospodzie rozmawiają dwaj szlachcice:

– Słuchaj pan, panie Serwacy! Po Aleksandrze królem zostanie jego syn, ale wnuka już nie chcemy. Zastąpimy go potomkiem Napoleona!

3. Mieszkaniec Warszawy przychodzi do jednego z urzędów stolicy.

– Ja w sprawie pracy – zaczyna.

– Nie ponimaju, szto ty goworisz! – wybucha urzędnik. – Gowori po ruski!¹

4. W sejmie Królestwa Polskiego przemawia poseł:

– Dlatego stawiam wniosek, żeby po śmierci króla Polski, który oby żył jak najdłużej, Królestwo nasze, zachowując wieczystą przyjaźń z Rosją, odłączyło się od niej.

¹ Nie rozumiem, co mówisz! Mów po rosyjsku! (ros.)

5

Powstanie listopadowe

■ Ciekawostka

W końcowej fazie bitwy pod Grochowem Rosjanie zaczęli przygotowywać potężny atak kawalerii, który miał zdruzgotać polską armię. Jednak Polacy użyli rakiet, nieznanych carskiemu wojsku, i za ich pomocą rozproszyli rosyjską jazdę.

ćwiczenie

1

Czy należało rozpocząć powstanie listopadowe, czy lepiej było tego nie robić? Spróbuj pomyśleć tak, jak myśleli spiskowcy w listopadzie 1830 r. Zapomnij (na chwilę!) o dalszych losach powstania. Rozważ wszystkie za i przeciw, w czym pomoże ci schemat. Wypełnij go, a potem przedstaw swoją opinię.

CZY WYWOŁAĆ POWSTANIE?

ARGUMENTY ZA

ARGUMENTY PRZECIW

WYWOŁAĆ POWSTANIE

Siły Rosji

Siły polskie

NIE ROZPOCZYNAĆ POWSTANIA

Przewidywane skutki
niepodjęcia walki

Ocena szans powstania

Twoja decyzja i jej uzasadnienie:

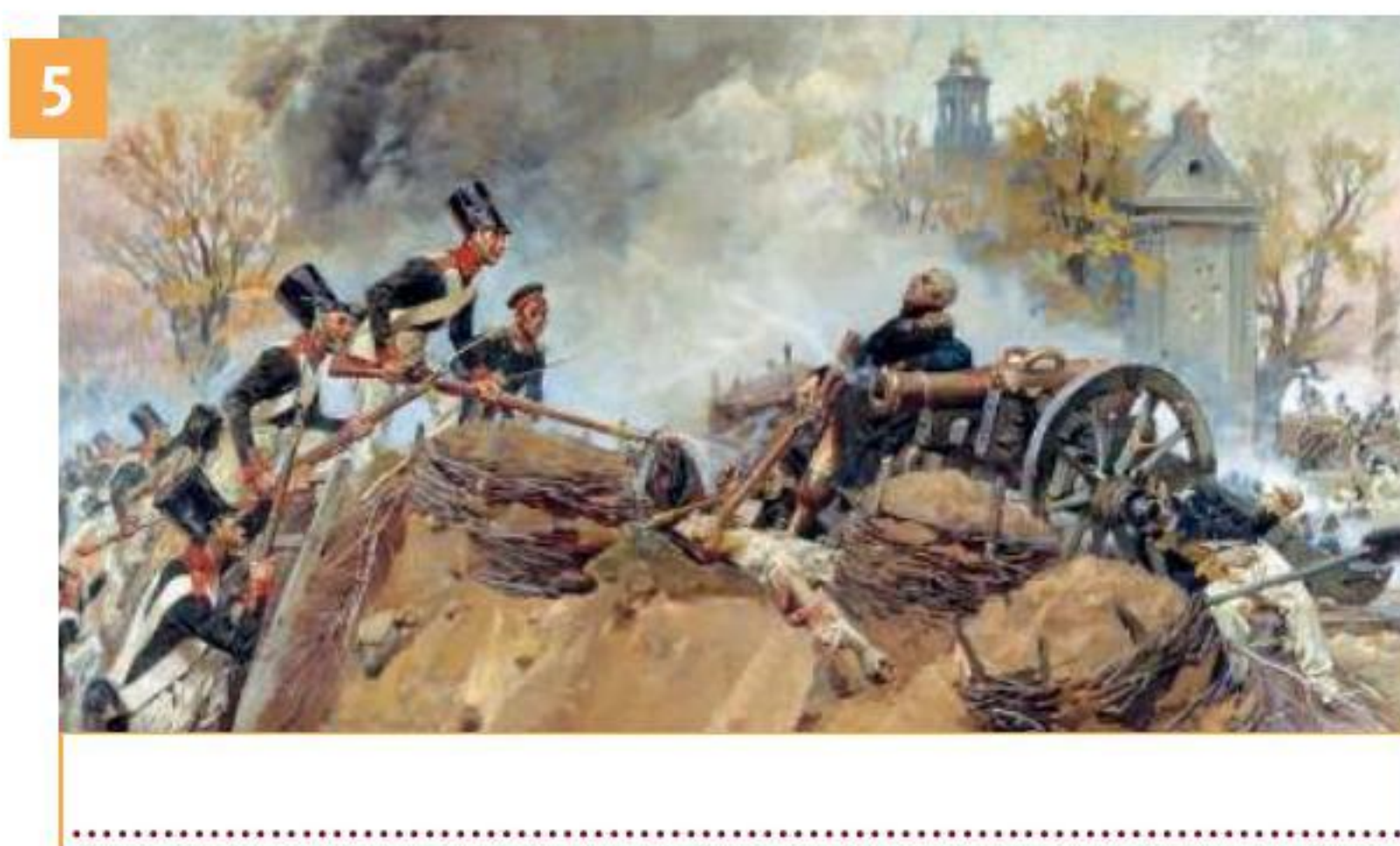
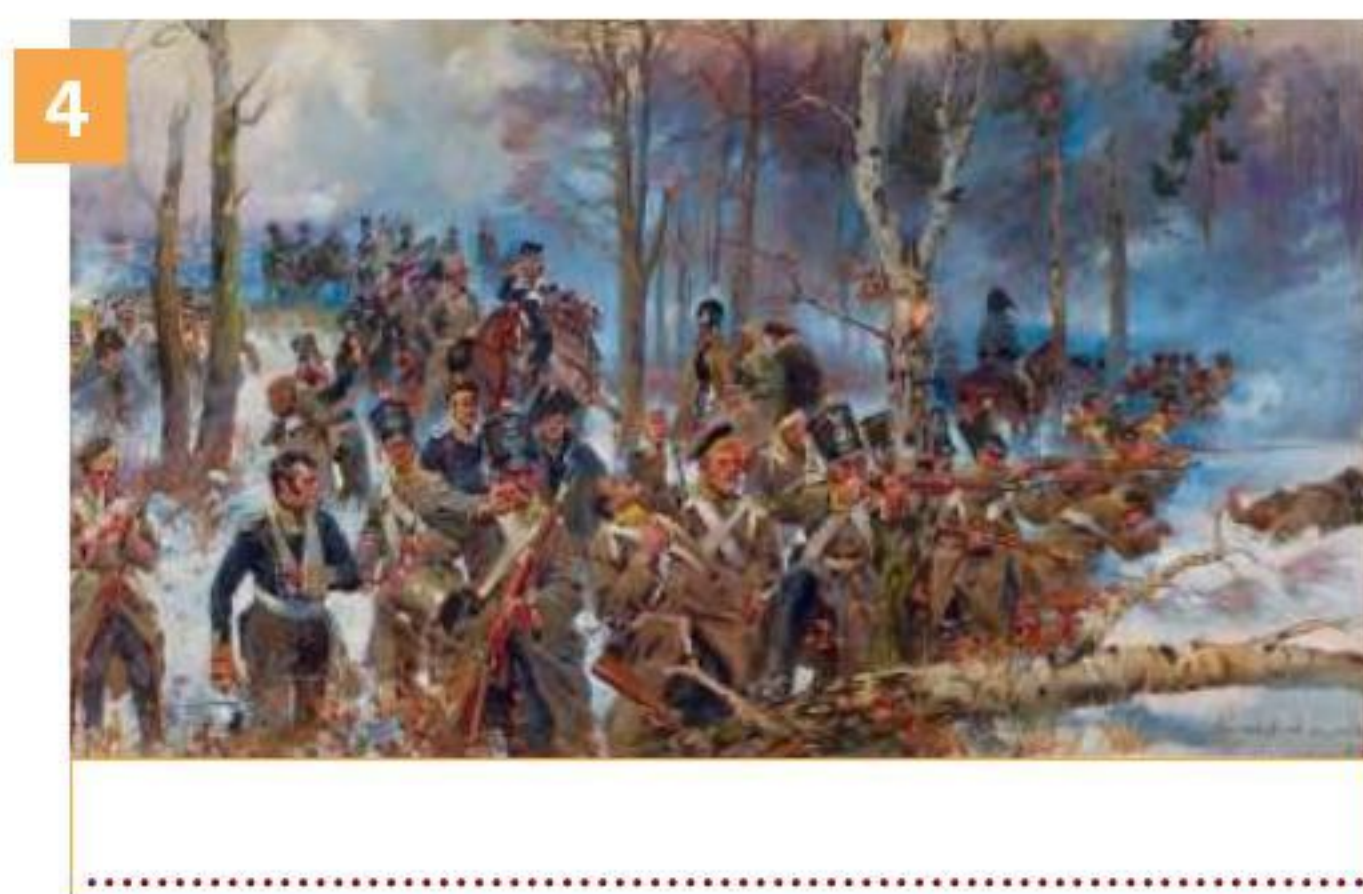
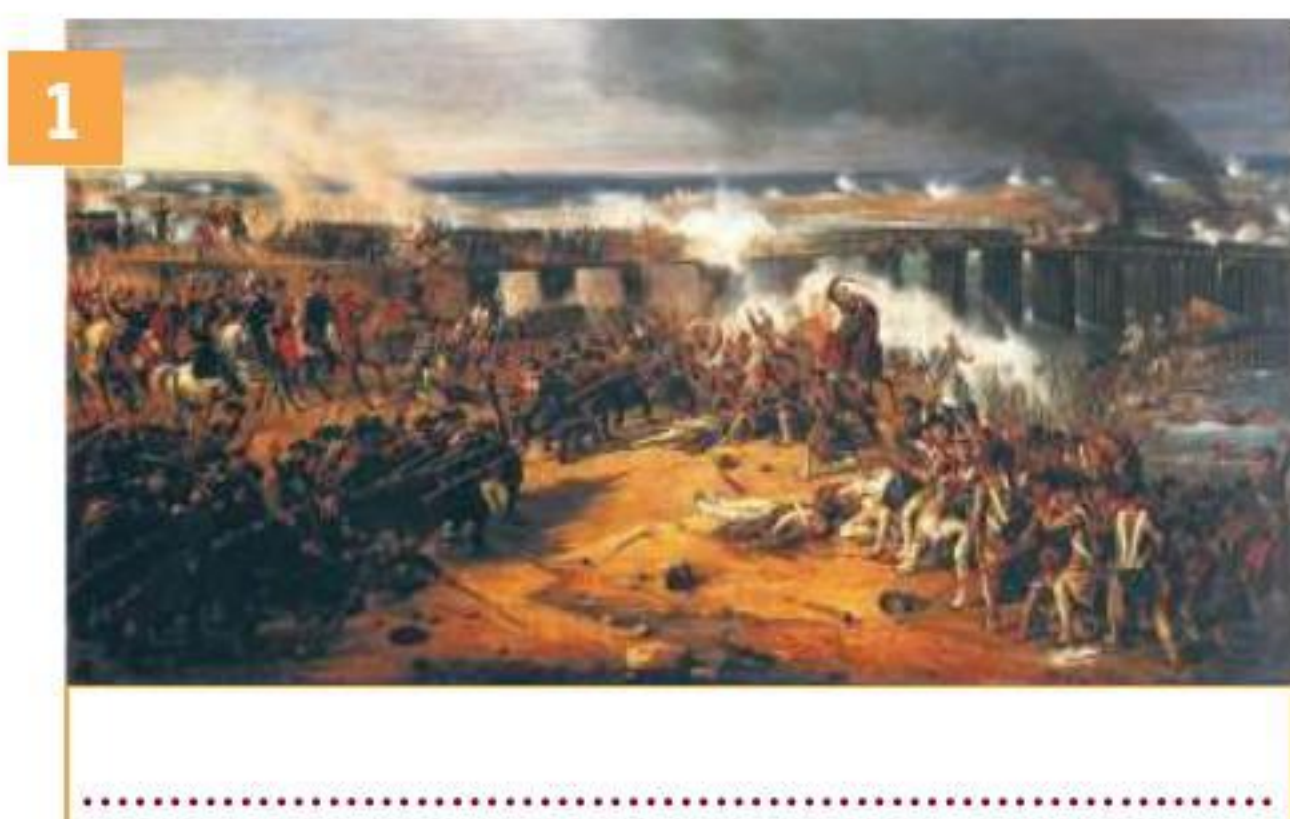
.....

.....

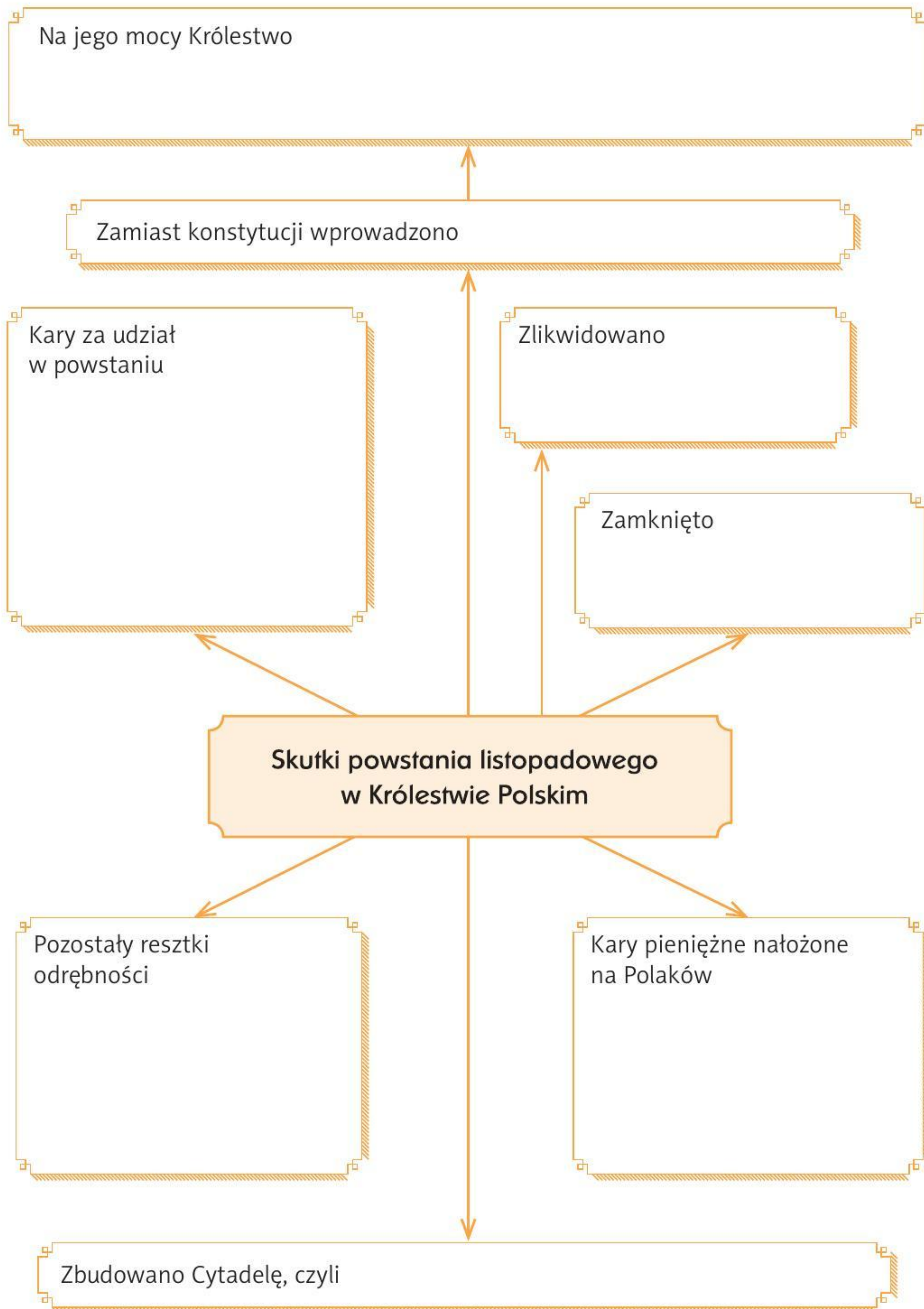
.....

Na obrazach przedstawiono główne wydarzenia powstania listopadowego. Są one jednak ułożone w przypadkowej kolejności. Wpisz odpowiednią informację z ramki pod każdą ilustracją i umieść jej numer we właściwym miejscu na osi czasu.

noc listopadowa ■ bitwa pod Grochowem ■ bitwa pod Iganiami
bitwa pod Ostrołęką ■ śmierć gen. Sowińskiego na Woli

Uzupełnij mapę mentalną przedstawiającą skutki powstania listopadowego.

6

Wielka Emigracja

■ Ciekawostka

Jednym z emigrantów 1831 r. był 13-letni wówczas Ernest Malinowski. Dwadzieścia lat później los rzucił go do Peru, gdzie w 1870 r. podjął się dzieła uznanego przez wielu specjalistów za niemożliwe: budowy kolei przez Andy. Prace trwały cztery lata i przypominały raczej wyprawę alpinistyczną niż przedsięwzięcie inżynieryjne. Malinowski dopiął jednak swego. Linia kolejowa, która wspina się na wysokość 4871 metrów n.p.m., jest do dziś najwyżej położoną linią kolejową świata.

ćwiczenie

1

Właśnie odwiedził cię wujek, który zna się na samochodach, ale na historii – nie. Jak to jednak z wujkami bywa, on uważa inaczej. Delikatnie przypomnij mu to, co zdążył zapomnieć ze swoich szkolnych czasów.

Wujek: No, (tu wpisz swoje imię), jaki temat ostatnio omawialiście na historii?

Ty: Emigrację po powstaniu...

Wujek: Styczniowym!

Ty:

Wujek: Co za różnica... Milion naszych za granicę uciekło!

Ty: Nie milion, wujku.

Wujek: Kto by tam ich spamiętał. W każdym razie to była Wieczna Emigracja.

Ty:

Wujek: Przestań mnie ciągle poprawiać! Wieczna też była, bo na wieki wyjechali. Do Chin i na Borneo.

Ty:

Wujek: Być może, nie pamiętam dokładnie. Ale żyli tam w zgodzie, jak to tylko Polacy potrafią.

Ty:

Wujek: Naprawdę? A o co?

Ty:

Wujek: Wiesz co? Wejdźmy lepiej na stronę Ferrari, pokażę ci najnowszy model. Zobaczysz, jakie to cudo...

ćwiczenie

2

Wypełnij tabelę poświęconą najważniejszym stronnictwom Wielkiej Emigracji.

	HOTEL LAMBERT	TOWARZYSTWO DEMOKRATYCZNE POLSKIE
Członkowie		
W jaki sposób chcieli przywrócić Polsce niepodległość?		
Co mówili o przyszłym ustroju Polski?		
Co robili, by osiągnąć swe cele?		

ćwiczenie

3

Oto portrety czterech wielkich artystów Wielkiej Emigracji. Wokół nich są rozsypane hasła. Połącz każde z właściwym twórcą. Uwaga! Jedno pasuje do trzech artystów.

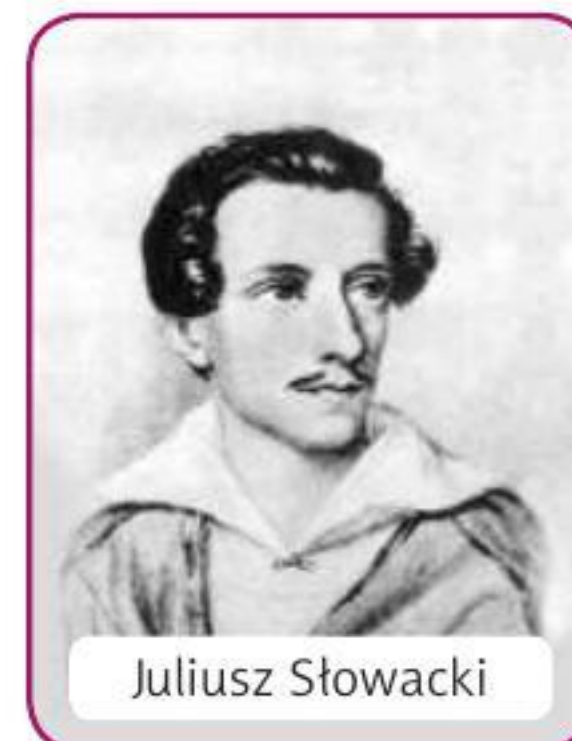
Dziady. Część III

mazurki

epopeja narodowa

polonezy

Kordian

wieszcz narodowy

Nie-Boska komedia

Pan Tadeusz

koncerty fortepianowe

7

Powstanie krakowskie i Wiosna Ludów

■ Ciekawostka

Jakub Szela już kilka lat przed rabacją przestał odrabiać pańszczyznę, a władze austriackie chroniły go przed karą. Zbierał też od chłopów pieniądze na wędrowkę do Wiednia, gdzie – jak twierdził – zapyta samego cesarza, czy chłopci mają odrabiać pańszczyznę czy nie.

ćwiczenie

1

Poniższe zdania mówią o sytuacji w zaborach po upadku powstania listopadowego. Napisz pod każdym, którego terenu dotyczy: Królestwa Polskiego, ziem zabranych, Wielkiego Księstwa Poznańskiego czy Rzeczypospolitej Krakowskiej. Uwaga! Żadne ze zdań nie odnosi się do zaboru austriackiego.

1. Ok. 1400 uczestników powstania władze skazały na więzienie.

.....

2. Polacy musieli utrzymywać 100-tysięczną armię rosyjską.

.....

3. Językiem urzędowym stał się tylko niemiecki.

.....

4. W szkołach zaczęto uczyć po rosyjsku zamiast po polsku.

.....

5. Ponieważ tamtejsi Polacy wspierali powstańców, po upadku powstania niezależność tego obszaru została ograniczona.

.....

6. Uczestników powstania listopadowego nie objęła amnestia i wielu z nich zostało zesłanych na Syberię.

.....

ćwiczenie

2

Uzupełnij tabelę na s. 20 informacjami o wydarzeniach 1846 r. w Rzeczypospolitej Krakowskiej i zaborze austriackim.

DATA	RZECZPOSPOLITA KRAKOWSKA	ZABÓR AUSTRIACKI
Luty 1846 r.	<u>Powstanie krakowskie</u> nazwa władzy powstania program przebieg powstania	<u>Próba powstania</u> przebieg wydarzeń <u>Rabacja galicyjska</u> przywódca uczestnicy cele rabacji udział władz austriackich (na czym polegał?) przebieg rabacji
Kwiecień 1846 r.		koniec rabacji (kto i jak ją zakończył?)
Skutek wydarzeń 1846 r.		

8

Powstanie styczniowe

■ Ciekawostka

W 1860 r. zjechali do Warszawy: car Aleksander II, cesarz Austrii Franciszek Józef i książę pruski Wilhelm. W Teatrze Wielkim miało się odbyć przedstawienie na ich cześć, jednak polscy spiskowcy rozlali w łóżach cuchnący płyn oraz wysmarowali siedzenia błotem. Widownia teatru tak śmierdziała, że przedstawienie trzeba było odwołać.

ćwiczenie

1

Oto przyczyny wybuchu powstania styczniowego. W wykropkowanych miejscach wpisz brakujące słowa.

1. Wstąpienie na tron cara i reformy w państwie obudziły w Polakach nadzieję na niepodległość.
2. Poparcie społeczeństwa zdobyły „czerwonych” i „białych”, które sprzeciwiały się ugodzie z
3. Armia rosyjska krwawo tłumiła pokojowe w miastach Królestwa.
4. Aleksander kazał przeprowadzić polskich spiskowców do rosyjskiego wojska.

ćwiczenie

2

Prawda czy fałsz? Zaznacz we właściwym miejscu.

	PRAWDA	FAŁSZ
W nocy z 22 na 23 stycznia 1863 r. 100 tysięcy powstańców uderzyło na garnizony rosyjskie liczące łącznie 6 tysięcy żołnierzy.		
Władze powstania ogłosiły uwłaszczenie, dzięki czemu tysiące chłopów stanęły do walki.		
Pod koniec stycznia 1863 r. przywództwo powstania i tajnego państwa objął Romuald Traugutt.		
W marcu 1864 r. władze carskie odwołały uwłaszczenie chłopów.		
Jesienią 1864 r. powstanie styczniowe zakończyło się klęską.		

Połącz każde pojęcie z właściwym wyjaśnieniem.

BRANKA

**PRÓBA PRZEKSZTAŁCENIA
JAKIEGOŚ NARODU
W ROSJAN**

REWOLUCJA MORALNA

**UWŁASZCZENIE
CHŁOPÓW**

**WALKA O WOLNOŚĆ, W KTÓREJ
ZWYCIĘSTWO MIAŁY POLAKOM
PRZYNIEŚĆ PATRIOTYZM
I GORLIWA RELIGIJNOŚĆ**

RUSYFIKACJA

**RZĄD
NARODOWY**

**PAŃSTWO ISTNIEJĄCE W TAJEM-
NICY PRZED OKUPANTEM,
Z WŁASNĄ RZĄDEM, URZĘDNI-
KAMI, PRASĄ, POLICJĄ ITD.**

**RZĄD, KTÓRY KIEROWAŁ
POWSTANIEM STYCZNIOWYM
I TAJNĄ PAŃSTWEM**

**TAJNE
PAŃSTWO**

**NADANIE CHŁOPOM
ZIEMI NA WŁASNOŚĆ**

**PRZYMUSOWY POBÓR
DO WOJSKA**

9

Zaborcy wobec ziem dawnej Rzeczypospolitej

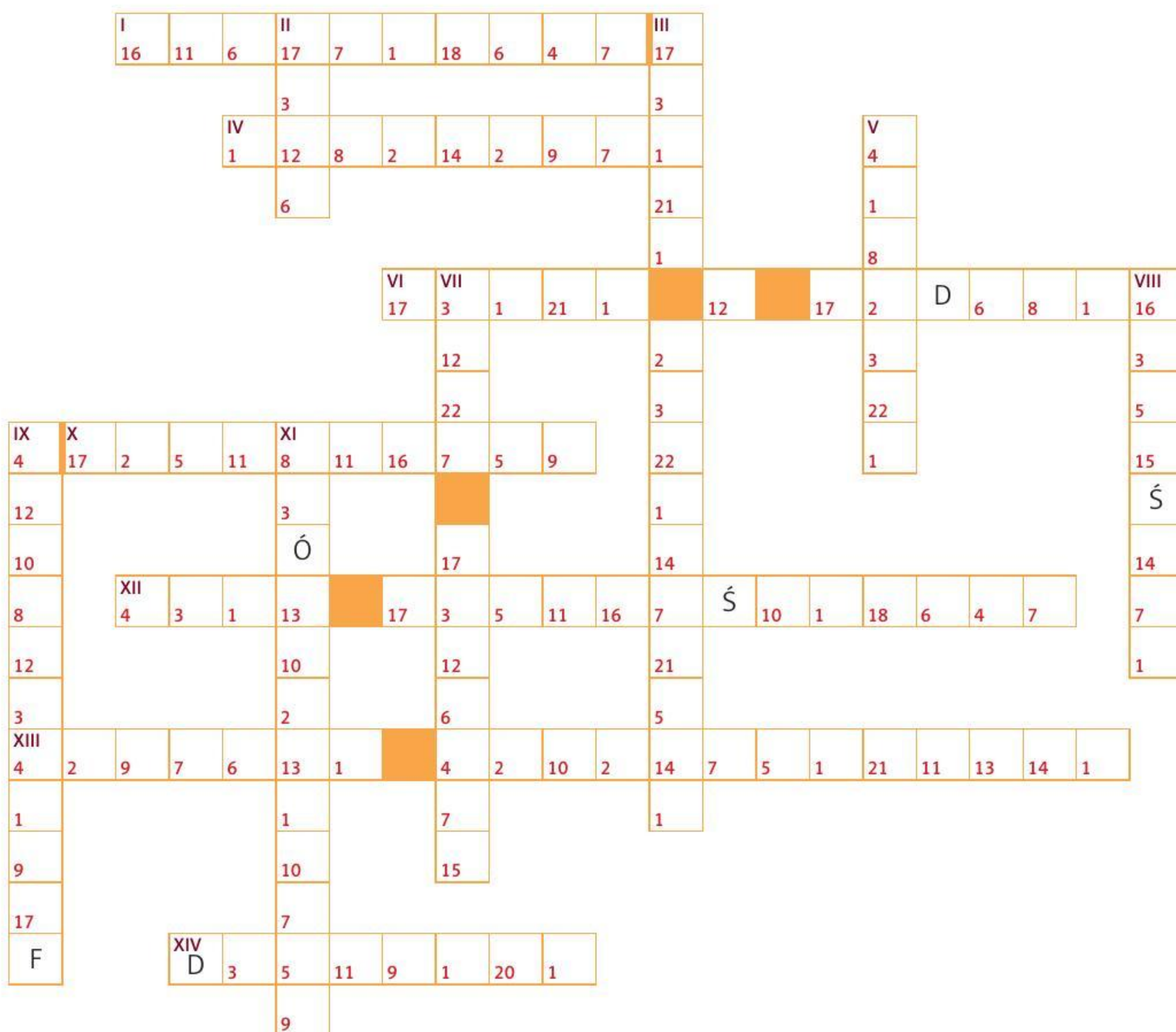
■ Ciekawostka

Na stacjach w zaborze rosyjskim nie wolno było mieć polskich książek. Nad przestrzeganiem tego zakazu czuwał inspektor oświaty. Co pewien czas on sam lub jego pomocnik urządzali rewizję. Jeśli znaleźli polską książkę, gimnazjalista trafiał na kilka godzin do kozy. A jeżeli była to książka o treści „politycznej” – np. zagraniczne wydanie dzieł Mickiewicza – ucznia wyrzucano ze szkoły, a stację zamykano.

ćwiczenie

1

Rozwiąż krzyżówkę: 1) w pasujące miejsce wpisz jedno z pojęć **wytłuszczonych** w tekście rozdziału, 2) zapisz w krzyżówce litery uzyskane z tego pojęcia (każdej liczbie arabskiej odpowiada ta sama litera), 3) odgadnij i wpisz pozostałe pojęcia (nie tylko wytłuszczone), 4) ułóż do nich pytania.

ćwiczenie

2

Wpisz pojęcia z ramki w odpowiednich kolumnach tabeli. Uwaga! Jedno pojęcie pasuje do dwóch kolumn, wpisz je w obu.

Kraj Przywiślański ■ rusyfikacja ■ praca organiczna ■ praca u podstaw
germanizacja ■ Kulturkampf ■ rugi pruskie ■ Komisja Kolonizacyjna
autonomia galicyjska ■ trójlojalizm

ZABÓR ROSYJSKI	ZABÓR PRUSKI	ZABÓR AUSTRIACKI

10

Zjednoczenie Włoch i Niemiec

■ Ciekawostka

Otto von Bismarck lubił dobrze zjeść, nie stronił też od kieliszka i uwielbiał marynowane śledzie – co spowodowało, że na starość miał poważne kłopoty żołądkowe.

ćwiczenie

1

Wypełnij tabelę. Na jej podstawie wyjaśnij główne różnice w przebiegu zjednoczenia Włoch i Niemiec.

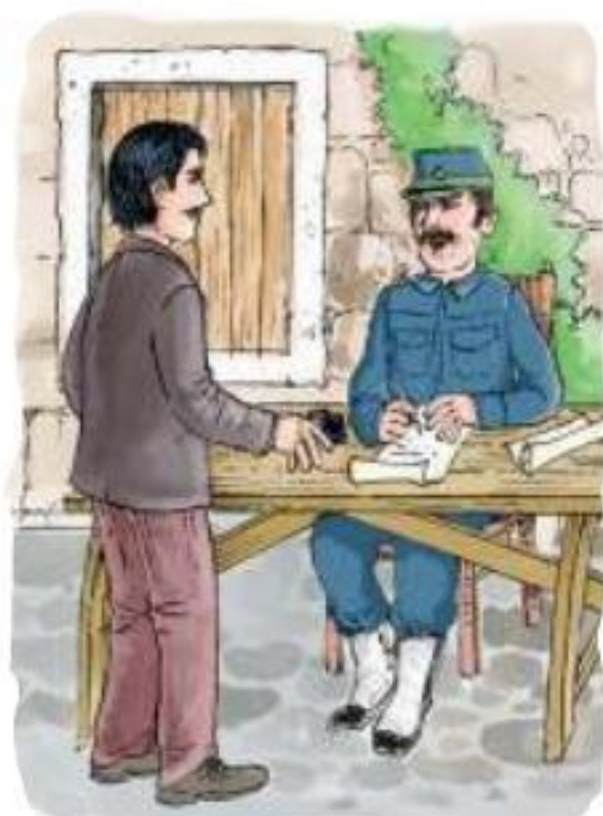
	WŁOCHY	NIEMCY
Części, na które był podzielony kraj po kongresie wiedeńskim		
Przeciwnicy zjednoczenia		
Główne bitwy (z datami rocznymi), ich uczestnicy i zwycięzcy		
Twórcy zjednoczenia		
Data powstania państwa		
Nazwa państwa		
Rodzaj zjednoczenia (odgórne czy oddolne)		

.....

.....

.....

Na s. 27–28 znajduje się rozdział *Historii Włoch w obrazkach* ukazujący zjednoczenie Włoch na przykładzie losów niejakiego Umberto. Ponieważ ilustracje mogą być niejasne dla polskiego czytelnika, odpowiedz na pytania pod obrazkami. Na każdej mapie zaznacz kolorem teren ówczesnego państwa (Piemontu lub Włoch), a kreskami – przyłączone obszary, tak jak w przykładzie.

22-letni mieszkaniec Florencji, Umberto, zgłasza się na ochotnika do Strzelców Alpejskich – oddziałów wojskowych utworzonych przez Garibaldi.

Rok 1859 Piemont i tereny do niego przyłączone.

Kto walczył z Austrią i co zyskał?

W 1859 r. Francja i Piemont wygrały wojnę z Austrią, dzięki czemu Piemont zyskał Lombardię.

Umberto przyjeżdża do rodzinnej Florencji, by wziąć udział w plebiscycie.

Rok 1860 Piemont i tereny do niego przyłączone po plebiscycie.

Jakim plebiscycie?

Umberto pędzi do Genui, gdzie podobni mu zapaleni zaciągają się pod rozkazy Garibaldi.

Rok 1860 Piemont i tereny przyłączone do niego po wyprawie Garibaldi.

O jakiej wyprawie mowa?

Rok 1861 Królestwo Włoch.

Umberto przybywa do Florencji, która została tymczasową stolicą zjednoczonych Włoch.

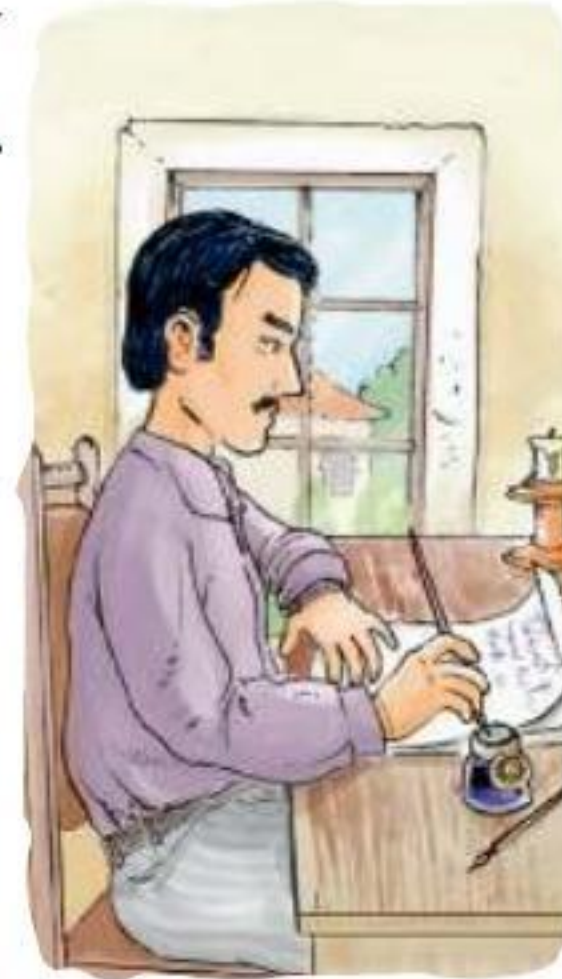
Dlaczego Rzym nie został stolicą?

Rok 1866 Królestwo Włoch i tereny do niego przyłączone.

Umberto przyjeżdża do Wenecji, aby podjąć pracę w lokalnej gazecie.

Rok 1870 Królestwo Włoch i tereny do niego przyłączone.

Umberto pisze artykuł: *Nareszcie pełne zjednoczenie!*

O czym ważnym mógł wtedy napisać Umberto w weneckiej gazecie?

.....

.....

.....

Jak doszło do pełnego zjednoczenia?

.....

.....

.....

ćwiczenie

3

Wyjaśnij każde z wypisanych niżej haseł, tak by powstał zwięzły opis jednoczenia Niemiec.

■ „żelazo i krew”

.....

■ „armia obudowana państwem”

.....

■ Szlezwik i Holsztyn

.....

■ Sadowa

.....

■ Sedan

.....

■ Wersal

.....

11

Wojna secesyjna

■ Ciekawostka

Na wieść o kapitulacji generała Lee w 1865 r. w szeregach jankesów wybuchła radość. Żołnierze zaczęli nawet strzelać na wiwat. Jednak ich dowódca, generał Grant, natychmiast zakazał wszelkich oznak triumfu. – Wojna się skończyła – powiedział. – Buntownicy są znowu naszymi rodakami.

Potem kazał wydać posiłek 25 tysiącom wygłodzonych żołnierzy Południa.

ćwiczenie

1

Oto wypowiedzi mieszkańców Ameryki z początku 1861 r. Przy każdej osobie napisz, skąd pochodzi – z Północy czy z Południa. Uzasadnij każdą swoją odpowiedź.

Przemysł Anglii i Francji jest zależny od dostaw naszej bawełny, dlatego Europa poprze naszą sprawę.

.....

.....

.....

Mamy więcej ludzi, mamy przemysł, rolnictwo, flotę, jesteśmy samowystarczalni – nie możemy przegrać!

.....

.....

.....

Nasza armia jest wprawdzie mniejsza, ale znacznie lepsza. Mamy zdolniejszych oficerów, a nasi żołnierze to nie leniwe mieszcuchy, którym wetknięto do rąk karabiny.

.....

.....

.....

Chcemy iść własną drogą, inną niż oni. Nie prosimy ich o nic więcej, tylko żeby zostawili nas w spokoju.

.....

.....

.....

Najwyższy czas skończyć z hańbą niewolnictwa!

.....

.....

.....

Konstytucja nie przewiduje wystąpienia z Unii, dlatego secesja jest bezprawna.

.....

.....

.....

ćwiczenie

2

Rozwiąż test. Zaznacz krzyżykiem poprawną odpowiedź.

1. Ruch żądający zakazu handlu ludźmi oraz posiadania niewolników to:

☐ rasizm. ☐ secesja. ☐ abolicjonizm. ☐ Ku Klux Klan.

2. Prezydentem Stanów Zjednoczonych w czasie wojny secesyjnej był:

☐ Robert Lee. ☐ Winfield Scott. ☐ Camillo Cavour. ☐ Abraham Lincoln.

3. Północ i Południe w latach wojny secesyjnej nazywano inaczej:

☐ Unią i Secesją. ☐ Unią i Kongresem.
☐ Unią i Konfederacją. ☐ Secesją i Konfederacją.

4. Akt prawny, który zniósł niewolnictwo podczas wojny secesyjnej, to:

☐ Karta praw. ☐ traktat Świętego Przymierza.
☐ XIII poprawka do konstytucji USA. ☐ proklamacja znosząca niewolnictwo.

5. Bitwę, którą uważa się za przełom w wojnie, stoczono w 1863 r. pod:

☐ Sedanem. ☐ Fortem Sumter.
☐ Gettysburgiem. ☐ Waszyngtonem.

6. W 1865 r.:

☐ wybuchła wojna secesyjna. ☐ Południe podpisało akt kapitulacji.
☐ Karolina Południowa ogłosiła secesję. ☐ generał Sherman zastosował taktykę spalonej ziemi.

ćwiczenie

3

Przedstaw w tabeli skutki wojny secesyjnej z dwóch punktów widzenia: mieszkańców Południa i Północy Stanów Zjednoczonych – tak jak w przykładzie.

SKUTKI WOJNY SECESYJNEJ Z PUNKTU WIDZENIA	
mieszkańców Południa (Konfederacja)	mieszkańców Północy (Unia)
Nie uzyskaliśmy niepodległości.	

■ Ciekawostka

W latach 60. XIX w. zaginął w Afryce szkocki podróżnik i misjonarz, doktor David Livingstone (czytaj: dejwid liwinkston). W 1871 r. jedna z amerykańskich gazet wysłała na poszukiwania swego najlepszego reportera. Po ośmiu miesiącach wędrówki dziennikarz odnalazł chorego misjonarza w sercu afrykańskiego buszu. Jak na dżentelmena przystało, uchylił grzecznie kapelusza i spytał: – Doktor Livingstone, jak sądzę?

ćwiczenie

1

Oto mapa polityczna dzisiejszego świata. Niektóre państwa zaznaczono numerami. W legendzie wpisz nazwę każdego z tych państw i wyjaśnij, czyją kolonią było u schyłku XIX w. – jak w przykładzie. Skorzystaj z mapy ze s. 93 podręcznika oraz atlasu geograficznego.

LEGENDA

— granice dzisiejszych państw

0 Egipt – kolonia brytyjska

1

2

3

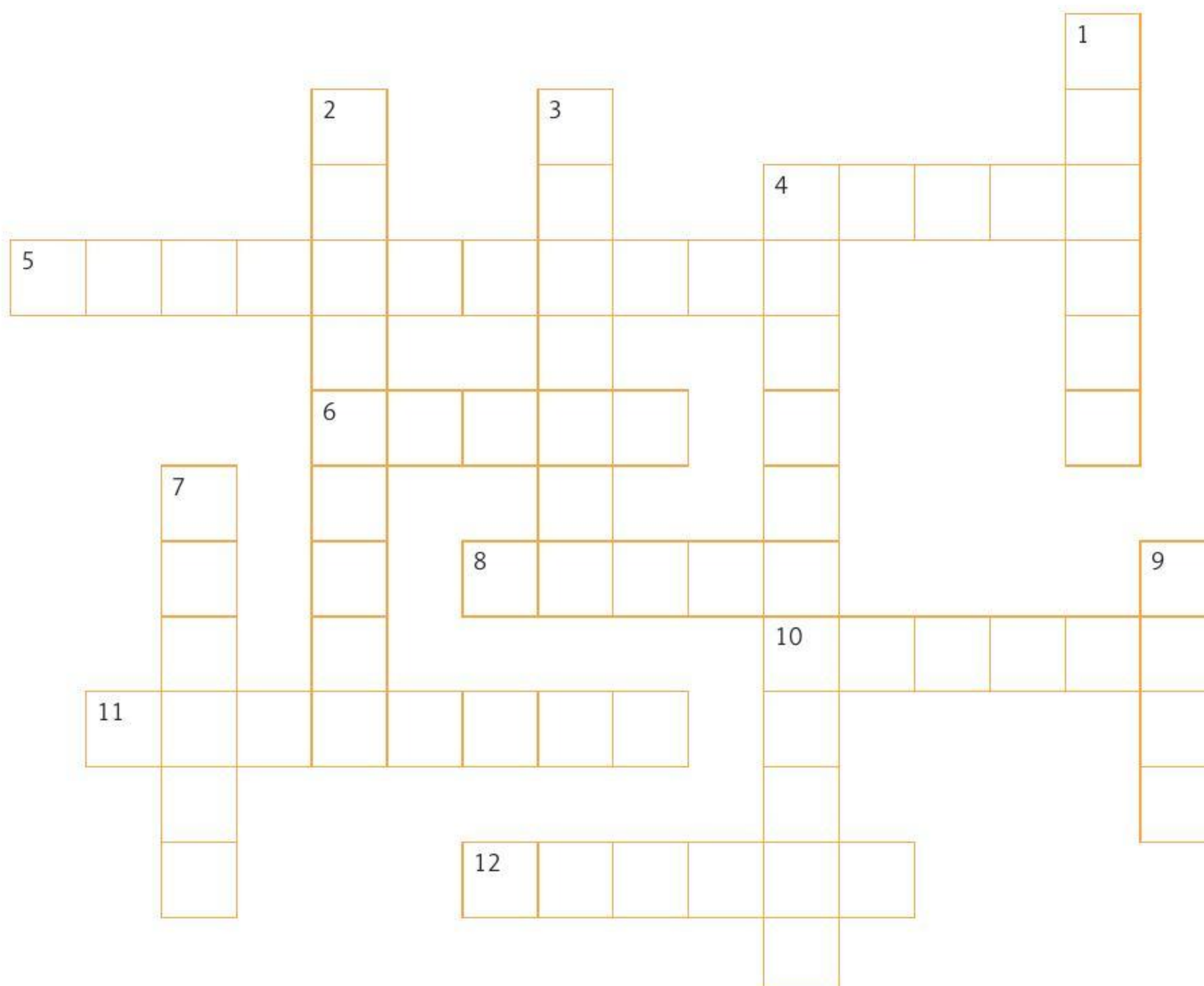
4

5

6

7

Rozwiąż krzyżówkę.

Poziomo:

4. Armia brytyjska zakończyła ich podbój w drugiej połowie XIX w.
5. Proces tworzenia i utrzymywania kolonii.
6. Dwie ... opiumowe przeciwko Chinom.
8. Przywódca powstania w Sudanie, które wybuchło w 1881 r.
10. Mocarstwa kolonialne „rozdrapały” ją w latach 1880–1914.
11. Ogromne państwo, w którego skład wchodziły kraje i ludy podlegające jednemu władcy.
12. Pseudonaukowy pogląd o nierówności ras ludzkich.

Pionowo:

1. Największe osiągnięcie techniczne XIX w.: Kanał ... w Egipcie.
2. Pośrednie ..., tj. uzależnienie pozornie niepodległego kraju przez mocarstwo kolonialne.
3. Obszar poza Europą rządzony przez europejskie państwo.
4. Dążenie do budowy i utrzymania imperiów w epoce nowożytnej (głównie w XIX i XX w.).
7. Państwo, które zaczęło się starać o kolonie dopiero po zjednoczeniu (1871).
9. Indyjski zwyczaj palenia żon zmarłego mężczyzny podczas jego pogrzebu.

- a) kiedy i w jaki sposób został kolonią,
- b) kiedy uzyskał niepodległość,
- c) jaki jest wpływ kolonialnej przeszłości tego kraju na jego dzisiejszą sytuację (np. język urzędowy, rozwój gospodarczy).

Znalezione informacje przedstaw w formie notatki.

[illegible]

■ Ciekawostka

W 1912 r. angielski woźnica mógł kupić za dniówkę ponad 15 kg chleba – znacznie więcej niż robotnik w drugiej połowie XIX w., lecz tyle samo, ile cieśla i murarz w 1450 r. W średniowieczu nie było więc aż tak źle...

ćwiczenie

1

Uzupełnij schemat brakującymi pojęciami.

Przyczyny powstania socjalizmu:

1. Nadprodukcja i gospodarcze, w wyniku których robotnicy tracili pracę.
2. społeczna, tj. ogromna nierówność między bogatymi a biednymi.

Socjalizm to teorie oraz ruchy, które żądały wprowadzenia powszechnej równości i sprawiedliwości przez zniesienie prywatnej własności, takich jak fabryki.

..... to skrajna odmiana socjalizmu. Zakładał likwidację i budowę światowego społeczeństwa bez podziału na klasy społeczne.

..... był teorią komunistyczną autorstwa Karola Marksa. Głosił, że:

1. O dziejach ludzkości decyduje: wyzyskiwanych z wyzyskiwaczami.
2. Proletariat obali rządy burżuazji przez

ćwiczenie

2

Prawda czy fałsz? Zaznacz we właściwym miejscu.

	PRAWDA	FAŁSZ
W drugiej połowie XIX w. los robotników poprawił się dzięki rewolucji.		
W drugiej połowie XIX w. w Europie zaczęto legalizować związki zawodowe i partie robotnicze.		
W XIX w. nigdzie na świecie nie istniały ubezpieczenia chorobowe ani wypadkowe.		
Powszechne prawo wyborcze dla mężczyzn wprowadzano w Europie przez 70 lat.		
Na przełomie XIX i XX w. zaczęły się kształtować europejskie demokracje.		
Sufrażystki walczyły o prawo kobiet do studiowania we Francji.		

ćwiczenie

3

Włoski obraz z drugiej połowy XIX w. ukazuje mówcę, który przemawia do strajkujących robotników. Napisz w dymku, co twoim zdaniem mógł im powiedzieć.

Jeśli politycy nie chcą rewolucji, muszą spełnić nasze żądania! Domagamy się

14

Pierwsze polskie partie polityczne

■ Ciekawostka

Gdy Roman Dmowski chodził do szkoły, nic nie wskazywało na to, że w przyszłości zostanie wielkim politykiem i jednym z najwybitniejszych polskich intelektualistów. W gimnazjum kolejno powtarzał cztery klasy. Po maturze studiował przyrodoznawstwo, a tytuł jego pracy dyplomowej brzmiał: „Przyczynek do morfologii wymoczków włoskowatych”.

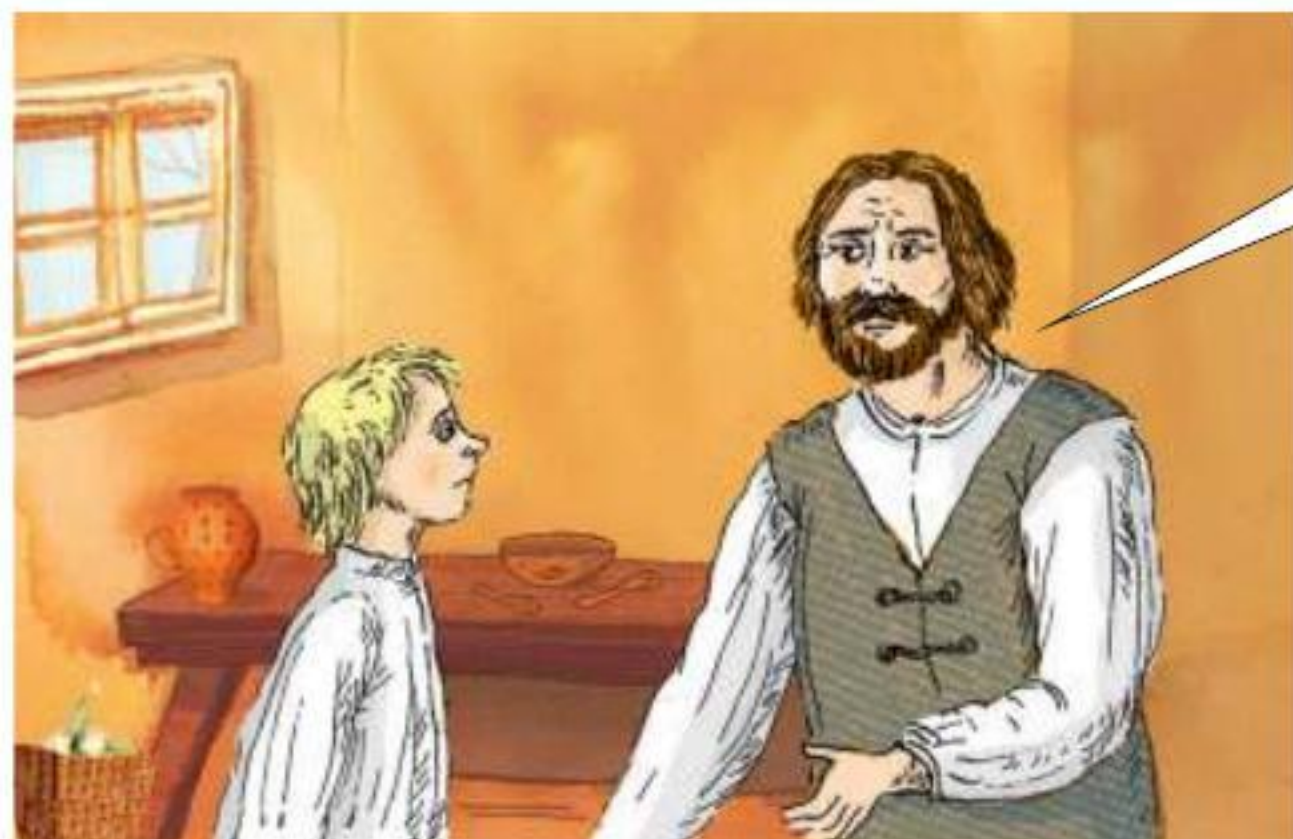
ćwiczenie

1

Rozpoznaj partie polityczne i uzupełnij tabelę.

NAZWA PARTII POLITYCZNEJ	WYBITNI DZIAŁACZE	PROGRAM
	Wincenty Witos	
		odrodzenie Polski jako republiki demokratycznej, z równymi prawami dla wszystkich
	Roman Dmowski	
		przygotowanie rewolucji, która obali kapitalizm i zlikwiduje państwa narodowe

Przeczytaj uważnie tekst źródłowy ze s. 106 podręcznika. Następnie rozstrzygnij, która ilustracja ukazuje spełnione żądanie ze szkicu programu PPS, a która – nie. Każdą decyzję uzasadnij, wskazując odpowiedni fragment tekstu źródłowego.

Do żadnej szkoły nie pójdziesz! Skąd ja pieniądze na twoje nauki wezmę, co? I kto będzie krowy pasł?

.....

.....

.....

.....

Straciłeś pracę? To z czego będziemy teraz żyć? Mam iść żebrac?!

.....

.....

.....

.....

Karolino, zajmiesz się teraz Józiem? Muszę iść do fabryki na zebranie związku zawodowego.

.....

.....

.....

.....

Pracę będzie pani zaczynać o szóstej rano, a kończyć o drugiej po południu.

.....

.....

.....

.....

■ Ciekawostka

Car szybko się wycofał z obietnic ogłoszonych w październiku 1905 r., a do tłumienia rozruchów użył Kozaków. Ówczesną sytuację oddawał anonimowy wierszyk:

*Wolność widziałem w Warszawie,
Co mówię, to nie jest bajką,
Pędziła przez Marszałkowską
I wywiją nahajką¹.*

¹ nahajka – pleciony bicz ze skóry na krótkiej rękojeści

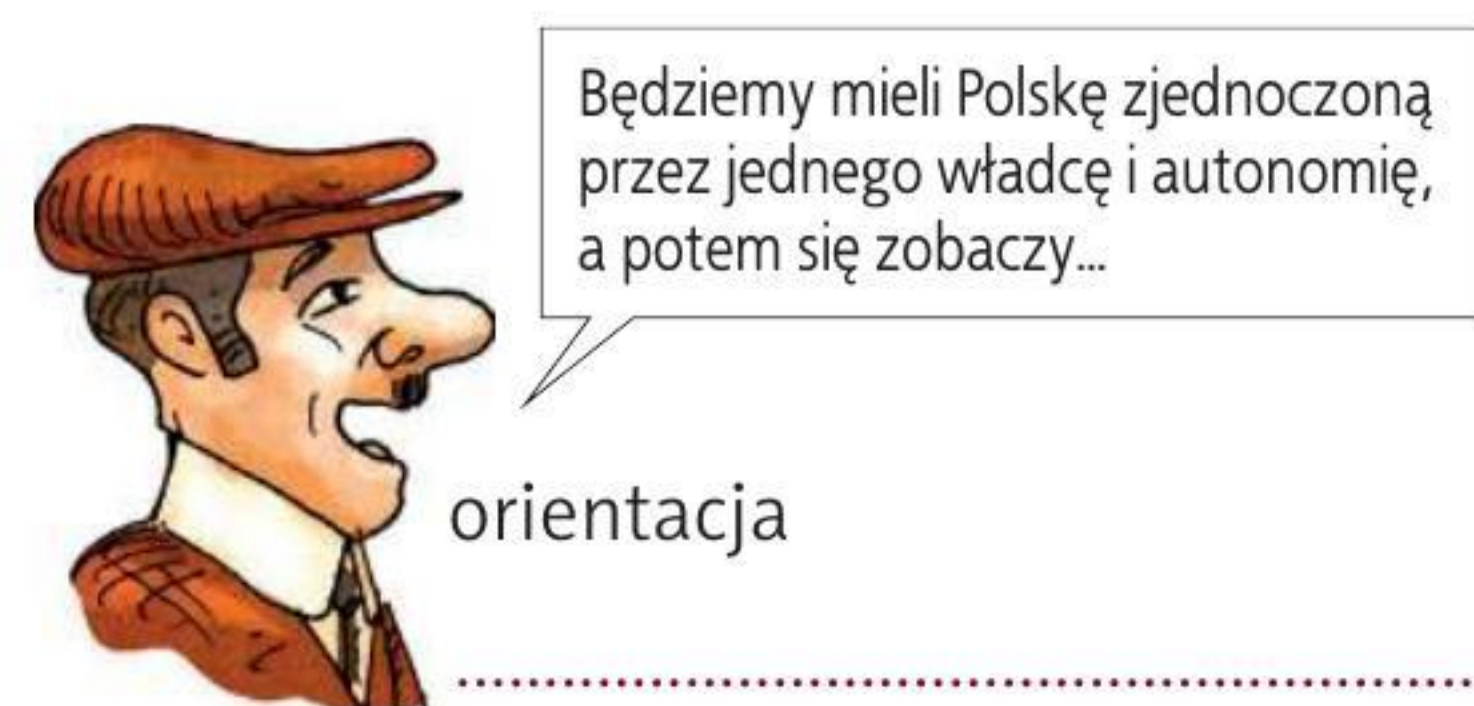
ćwiczenie

1

Uzupełnij tabelę informacjami o skutkach wydarzeń rewolucji 1905 roku.

REWOLUCJA 1905 ROKU W KRÓLESTWIE POLSKIM	
wydarzenie	skutki
Strajki styczniowo-lutowe	<i>Fabrykanci zgodzili się na żądania robotników: podwyżkę płac i skrócenie czasu pracy.</i>
Strajk szkolny	
Strajk powszechny	
Konflikt między PPS a Narodową Demokracją	
Stan wojenny	
Porażka rewolucji	Trwałymi osiągnięciami rewolucji były ustępstwa władz rosyjskich: 1. 2. 3.

Oto wymyślone wypowiedzi Polaków z pierwszych lat XX w. Napisz obok każdej z osób, za jaką orientacją się opowiada: proaustriacką czy prorosyjską. Ustnie uzasadnij swoje decyzje.

16

Od „zbrojnego pokoju” do I wojny światowej

■ Ciekawostka

W 1914 r. żołnierze armii europejskich nosili mundury w kolorach maskujących. Tylko Francuzi ruszyli do boju wystrojeni w czerwone spodnie i granatowe kurtki, a oficerowie dodatkowo w białe rękawiczki. Dopiero po stratach zadanych armii francuskiej przez Niemców uzbrojonych w karabiny maszynowe żołnierze dostali mundury szarobłękitne.

ćwiczenie

1

Na podstawie mapy wypisz wszystkie państwa centralne i wszystkie państwa ententy wraz z sojusznikami biorące udział w I wojnie światowej.

Państwa centralne i ich sojusznicy

Państwa ententy i ich sojusznicy

ćwiczenie

2

Do czego dążyły europejskie mocarstwa na przełomie XIX i XX w.? Przy każdym opisz cel jego polityki albo przedstaw spór z innym państwem.

Wielka Brytania

.....

.....

Austro-Węgry

.....

.....

Francja

.....

.....

Niemcy

.....

.....

Rosja

.....

.....

ćwiczenie

3

Ponumeruj w kolejności chronologicznej zdania o początku I wojny światowej na Zachodzie. Uwaga! Jedno zdanie dotyczy zupełnie innego konfliktu, skreśl je.

- ☐ Armia niemiecka wdarła się do neutralnej Belgii i zaatakowała Francję.
- ☐ Rozpoczęła się wojna pozycyjna między Niemcami a Francuzami i Anglikami.
- ☐ Serbski zamachowiec zastrzelił w Sarajewie następcę tronu Austro-Węgier.
- ☐ Austro-Węgry wypowiedziały wojnę Serbii.
- ☐ Armia niemiecka pokonała wojska austriackie w bitwie pod Sadową.
- ☐ Niemcy dotarli w okolice Paryża, jednak po bitwie nad Marną musieli się cofnąć.

■ Ciekawostka

Po rewolucji lutowej car Mikołaj II przebywał w areszcie domowym, jednak włos nie spadł z głowy ani jemu, ani nikomu z jego rodziny. Bolszewicy nie mieli skrupułów: w lipcu 1918 r. car, jego żona, cztery córki i syn zostali zastrzeleni na osobisty rozkaz Lenina.

ćwiczenie

1

Wpisz przy datach odpowiednie wydarzenia z ramki.

Kalendarium wydarzeń w Rosji w latach 1904–1922

1904–1905

1905–1907

1914

1915

1916

marzec 1917

listopad 1917

marzec 1918

1917–1922

wojna domowa w Rosji ■ rewolucja lutowa, abdykacja cara, Rosja republiką
 ofensywa Brusilowa ■ wybuch I wojny światowej
 zajęcie przez Niemców Warszawy oraz części Rosji ■ rewolucja 1905 roku
 wybuch rewolucji październikowej ■ wojna rosyjsko-japońska
 podpisanie pokoju brzeskiego przez Rosję Radziecką i państwa centralne

Połącz każde pojęcie z odpowiednim wyjaśnieniem.

REWOLUCJA LUTOWA

**REWOLUCJA
PAŹDZIERNIKOWA**

**NAZWA STOLICY ROSJI, SANKT
PETERSBURGA, W LATACH
I WOJNY ŚWIATOWEJ**

**RADY DELEGATÓW ROBOTNICZYCH
I ŻOŁNIERSKICH**

**BOLSZEWICKI ZAMACH STANU,
KTÓRY OBALIŁ
RZĄD TYMCZASOWY**

**ROSYJSKI PARLAMENT
USTANOWIONY W 1905 R.**

BOLSZEWICY

**RZĄD
TYMCZASOWY**

PIOTROGRÓD

**RADY WYBIERANE PRZEZ ZAŁOGI
FABRYK I ŻOŁNIERZY, UWAŻAJĄ-
CE SIĘ ZA RZECZYWISTĄ WŁADZĘ
ROSJI PO REWOLUCJI LUTOWEJ**

**MARKSIŚCI, KTÓRZY
KIEROWALI REWOLUCJĄ
PAŹDZIERNIKOWĄ**

DUMA

**REWOLUCJA, W WYNIKU KTOREJ
CAR ZRZEKŁ SIĘ TRONU, A ROSJA
STAŁA SIĘ REPUBLIKĄ**

DWUWŁADZA

**RZĄD ROSJI PO
REWOLUCJI LUTOWEJ**

**OKRES MIĘDZY REWOLUCJĄ LUTOWĄ
A PAŹDZIERNIKOWĄ, KIEDY CZĘŚĆ
ROSJAN SŁUCHAŁA RZĄDU TYMCZA-
SOWEGO, A CZĘŚĆ – RAD DELEGA-
TÓW ROBOTNICZYCH I ŻOŁNIERSKICH**

■ Ciekawostka

W grudniu 1914 r. na wielu odcinkach frontu zachodniego żołnierze angielscy i niemieccy (a także francuscy i niemieccy) wspólnie świętowali Boże Narodzenie. Zaczęło się spontanicznie: gdy Niemcy ustawili w okopach choinki i zaśpiewali pierwsze kolędy, przyłączyli się do nich Anglicy i Francuzi. Potem żołnierze obu stron wykrzykiwali pozdrowienia dla przeciwników (oddzielało ich ok. 100 metrów) i odwiedzali wrogie okopy.

ćwiczenie

1

Uzupełnij brakujące informacje.

luty–grudzień 1916	bitwa pod
czerwiec–listopad 1916	bitwa nad
luty 1917	ogłoszenie przez Niemcy
kwiecień 1917	wypowiedzenie wojny Niemcom przez
marzec 1918	zawarcie pokoju brzeskiego przez i
marzec 1918	ofensywa Niemców na froncie
lipiec 1918	powstrzymanie niemieckiej ofensywy przez
8 sierpnia 1918	czarny dzień armii: przetłamanie linii frontu przez
listopad 1918	wybuch rewolucji w
11 listopada 1918	podpisanie z aliantami przez nowy rząd Niemiec

ćwiczenie

2

Wpisz na mapie nazwy państw, które powstały na terenie dawnych Austro-Węgier lub przejęły część ich ziem. Pomoże ci mapa ze s. 152 podręcznika.

ćwiczenie

3

Wymień nowe rodzaje broni oraz środki techniczne zastosowane podczas I wojny światowej. Pomoże ci obraz ukazujący atak Francuzów w lipcu 1918 r.

■ Ciekawostka

Odezwa wielkiego księcia Mikołaja z sierpnia 1914 r. (tekst źródłowy na s. 141 podręcznika), choć napisana po polsku, nie przekonała Polaków – tym bardziej że umieszczono ją na afiszach z flagą polską wydrukowaną do góry nogami.

ćwiczenie

1

Uzupełnij tabelę.

ORIENTACJA	PROAUSTRIACKA	PROROSYJSKA
Jej przywódca		
Jego plany po wybuchu wojny (co chciał osiągnąć?)		
Działania zwolenników tej orientacji w latach 1914–1916		<i>Utworzyli Legion Puławski.</i>
Działania zwolenników tej orientacji w 1917 r.		

Uzupełnij brakującymi informacjami tekst o stosunku uczestników I wojny światowej do sprawy polskiej.

- W sierpniu 1914 r. obie strony konfliktu wydały do Polaków. Dowództwo niemieckie i austro-węgierskie kusilo ich niepodległością Polski, a dowódca armii – zjednoczeniem kraju pod berłem cara.
- W 1916 r. władze wydały w imieniu swych cesarzy, który niejasno zapowiadał utworzenie samodzielnej Polski na ziemiach zaboru
- Po rewolucji (marzec 1917) Piotrogradzka Rada Delegatów Robotniczych i Żołnierskich opowiedziała się za przyznaniem Polsce Także Rząd wyraził na to zgodę, choć pod warunkiem sojuszu Polski z Rosją.
- W czerwcu 1917 r. powstała, od koloru mundurów nazywana armią. Jej dowódcą został generał Polityczne zwierzchnictwo nad armią sprawował, założony przez Romana Dmowskiego.
- We wrześniu 1917 r. cesarze Niemiec i Austro-Węgier powołali trzyosobową polską, która miała sprawować ograniczoną władzę w Królestwie Polskim.
- W styczniu 1918 r. prezydent Stanów Zjednoczonych Woodrow Wilson wygłosił orędzie o Jeden z punktów mówił o utworzeniu niepodległej Polski z dostępem do
- Deklaracja Francji, Anglii i Włoch z czerwca 1918 r. zapowiadała utworzenie „zjednoczonego i niepodległego państwa polskiego z wolnym dostępem do morza”.

20

Europa i Ameryka po I wojnie światowej

■ Ciekawostka

W 1926 r. dwie niemieckie firmy zaprezentowały nowe modele traktorów. Pierwszy, „leki traktor”, miał wieżyczkę i działko kalibru 37 mm. Drugi, „ciężki traktor”, był wyposażony w działko kalibru 75 mm (lub 105 mm) i trzy karabiny maszynowe. Rzekome traktory były oczywiście czołgami, których Niemcy nie mogli posiadać. Testowano je na poligonie w ZSRR, gdzie szkolono też niemieckich czołgistów.

ćwiczenie

1

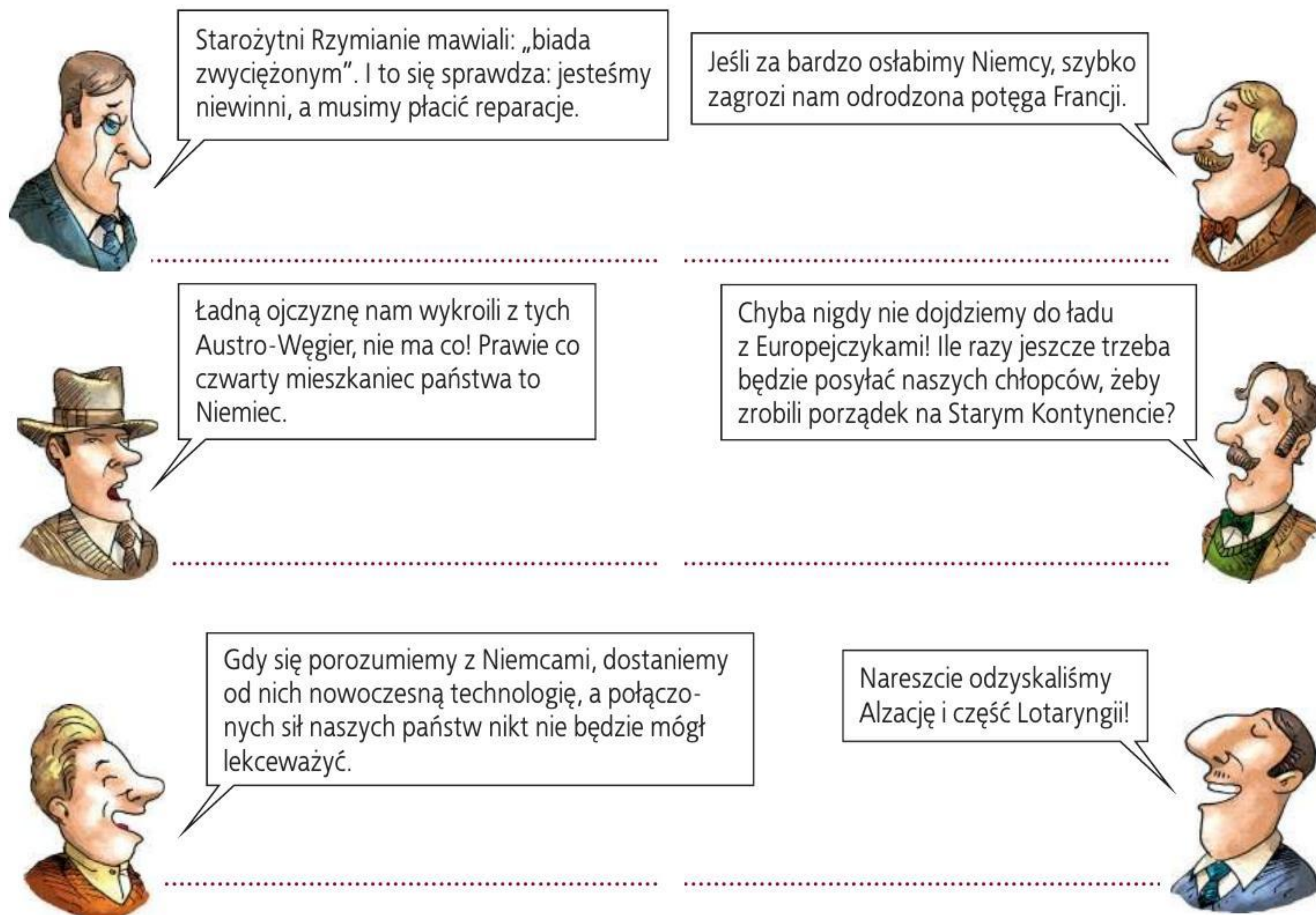
Zaznacz poprawne dane i dopisz brakujące informacje w tabeli poświęconej Lidze Narodów.

LIGA NARODÓW				
Rok rozpoczęcia działalności	☐ 1918	☐ 1919	☐ 1920	☐ 1921
Państwa, które wystąpiły z Ligi	☐ Stany Zjednoczone		☐ Niemcy	
	☐ Włochy		☐ Japonia	
Państwo, które nigdy nie należało do Ligi	☐ Stany Zjednoczone		☐ Niemcy	
	☐ Włochy		☐ Japonia	
Liga Narodów była pierwszą instytucją tworzącą system				
.....				
Główne cele Ligi Narodów:				
1.				
2.				

ćwiczenie

2

Oto wymyślone wypowiedzi mieszkańców Czechosłowacji, Francji, Niemiec, Rosji Radzieckiej, Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii. Napisz pod każdym rysunkiem, skąd pochodzi ukazana na nim osoba. Ustnie uzasadnij swoje decyzje.

ćwiczenie

3

Ponumeruj poniższe zdania, tak by utworzyły logiczny opis przebiegu wielkiego kryzysu.

- ☐ Tak zaczął się wielki kryzys: właściciele fabryk zamykali je i zwalniali pracowników, co spowodowało gwałtowny wzrost bezrobocia.
- ☐ W wyniku wielkiego kryzysu do władzy w Niemczech doszedł Adolf Hitler.
- ☐ W połowie lat 20. nastąpiło ożywienie gospodarcze: fabryki produkowały coraz więcej towarów.
- ☐ Nadprodukcja doprowadziła do gwałtownego spadku wartości rynkowej amerykańskich przedsiębiorstw.
- ☐ Po zakończeniu I wojny światowej w wielu krajach zapanowały bezrobocie oraz inflacja.
- ☐ Wielki kryzys natychmiast dotknął Europę, gdyż była powiązana gospodarczo ze Stanami Zjednoczonymi.

■ Ciekawostka

W Trzeciej Rzeszy kobiety, które urodziły i wychowały pięcioro lub więcej dzieci, otrzymywały Honorowy Krzyż Niemieckiej Matki. Wręczano go uroczyście w dniu urodzin matki Hitlera.

ćwiczenie

1

Uzupełnij poniższe opisy wydarzeń wyrazami z ramki. Połącz każde wydarzenie z odpowiednią datą na osi czasu.

-
1. Po śmierci prezydenta Niemiec Hitler połączył urząd kanclerza z urzędem prezydenckim i ogłosił się, tzn. wodzem. W sposób zgodny z prawem zniszczył Niemcy stały się państwem, rządzonym przez partię nazistowską.
 2. Prezydent Niemiec mianował Hitlera, czyli szefem rządu. Naziści nie mieli jednak większości w parlamencie.
 3. Partia Hitlera,, uzyskała 37% głosów w wyborach i stała się największą partią w, tj. niemieckim parlamencie.
 4. Osłabiony parlament pozwolił rządowi stanowić prawo. Wówczas Hitler rozwiązał wszystkie – poza NSDAP. Tak powstała, która istniała w latach 1933–1945.
 5. Gdy spłonął budynek Reichstagu, naziści oskarżyli o jego podpalenie i ogłosili zarządzenie nadzwyczajne „o ochronie”. Na jego mocy Hitler kazał zamknąć w komunistów i socjaldemokratów.

partie ■ narodu i państwa ■ Trzecia Rzesza ■ NSDAP ■ Reichstagu ■ totalitarnym Führerem ■ kanclerzem ■ komunistów ■ demokrację ■ obozach koncentracyjnych

ćwiczenie

2

Oto główne cechy totalitaryzmu. W każdym punkcie znajduje się jeden błąd. Popraw te błędy.

Państwo totalitarne:

1. Narzuca obywatelom oficjalną ideologię państwową, władzę wielu partii i kult nieomylnego „wodza”.
2. Ogranicza narzędzia propagandy i odcina obywateli od dostępu do niezależnej informacji.
3. Stosuje terror wobec rzeczywistych i wymyślonych sojuszników.
4. Głosi teorię spiskową o zagrożeniu przez wroga, co jakoby zmusza władze do militarizmu, czyli nieustannego zmniejszania armii.
5. Unika ekspansji, którą przedstawia jako obronę przed napaścią wrogów.

ćwiczenie

3

Połącz każde pojęcie z odpowiednim wyjaśnieniem.

**NARODOWY
SOCJALIZM**

ANTYSEMITYZM

**USTAWY
NORYMBERSKIE**

**NOC
KRYSZTAŁOWA**

**IDEOLOGIA HITLERA, OPARTA
NA RASIZMIE I ANTYSEMITYZMIE,
KTÓRA ŁĄCZYŁA SKRAJNY NACJONALIZM
Z SOCJALIZMEM ATRAKCYJNYM DLA MAS**

**POGROM ŻYDÓW
W NIEMCZACH (1938)**

NIENAWIŚĆ DO ŻYDÓW

**PRAWO WPROWADZONE W 1935 R.,
KTÓRE POZBAWIŁO ŻYDÓW NIEMIECKIEGO
OBYWATELSTWA I ZAKAZAŁO IM
MAŁŻEŃSTW Z NIEMCAMI**

■ Ciekawostka

Tysiące ludzi na Zachodzie wierzyły w kłamstwa radzieckiej propagandy. Pewien Francuz napisał w 1920 r., po powrocie z Rosji Radzieckiej: „Terror minął, a prawdę mówiąc, nigdy nie istniał. Słowo »terror« zawsze mnie tam rozśmieszało na widok umiarkowania, słodczy, pogody ducha tej straszliwej Komisji Nadzwyczajnej [Czeka], oskarżanej o jego stosowanie”.

ćwiczenie

1

Oto fragmenty publicznych wypowiedzi Józefa Stalina. Napisz pod każdym, jakiego wydarzenia dotyczy wypowiedź – tak jak w przykładzie. Na koniec wyjaśnij, czym różniła się rzeczywistość Związku Radzieckiego od obrazu ukazanego przez Stalina.

W rozwoju naszego rolnictwa [dokonał się radykalny przełom] od drobnego i zacofanego gospodarstwa indywidualnego ku wielkiemu i przodującemu rolnictwu kolektywnemu. (1929)

kolektywizacja rolnictwa

Stajemy się krajem metalu, krajem automobilizacji, krajem traktoryzacji. I gdy posadzimy ZSRR na samochód, a chłopca na traktor – wtedy niechaj spróbują dogonić nas szanowni kapitaliści, chełpiący się swoją „cywilizacją”. (1929)

Prowadzić ofensywę przeciw kułactwu – znaczy to przygotować się do niej i uderzyć w kułactwo, ale uderzyć w nie tak, żeby więcej nie mogło stanąć na nogi. To właśnie nazywa się u nas, bolszewików, prawdziwą ofensywą. (1929)

Wymyśliliście oto [towarzyszu Tieriechow] bajkę o głodzie, chcieliście nas zastraszyć, ale wam się nie uda! Czy nie lepiej byłoby zrezygnować ze stanowiska [...] i wstąpić do Związku Pisarzy: będziecie pisać bajki, a durnie będą je czytać. (1932)

Twoje wyjaśnienie:

.....

.....

.....

ćwiczenie

2

Uzupełnij tabelę – tak jak w przykładzie.

NAZWA POLITYKI GOSPODARCZEJ WŁADZ	KIEDY JĄ STOSOWANO?	NA CZYM POLEGAŁA?	JAKIE PRZYNIOSŁA SKUTKI?
komunizm wojenny	1918–1921	1. Zakaz prywatnego handlu, chłopci zmuszeni do oddawania zboża państwu. 2. Nacjonalizacja zakładów przemysłowych. 3. Przymus pracy.	1. Żywność dla armii. 2. Głód (kilka milionów ofiar). 3. Spadek produkcji przemysłowej o ponad 85%.
Nowa Polityka Ekonomiczna (NEP)			
kolektywizacja rolnictwa			
uprzemysłowienie	Od 1929 r.		
centralne planowanie	Od 1929 r.		

■ Ciekawostka

Ignacy Paderewski nosił długie rozwiane włosy. Pewnego razu koncertował w Akademii Śpiewu w Berlinie. Po występie przed budynkiem stanęła wezwana dla artysty dorożka. – Dokąd jechać? – spytał dorożkarz. Nim Paderewski zdążył otworzyć usta, przechodzący obok elegancki mężczyzna powiedział głośno: – Do fryzjera.

ćwiczenie

1

Uzupełnij tabelę, w której przedstawisz sprawę polską pod koniec I wojny światowej – tak jak w przykładach.

SPRAWA POLSKA POD KONIEC I WOJNY ŚWIATOWEJ	
Sytuacja międzynarodowa	
Austro-Węgry	<i>przegrały wojnę</i>
Niemcy	
Rosja	
Francja	
Polskie ugrupowania dążące do objęcia władzy w państwie	
1. <i>Rada Regencyjna – sprawowała władzę nad urzędami, sądami i szkołami w Królestwie Polskim. Podlegało jej kilka tysięcy polskich żołnierzy.</i>	
2.	
3.	

ćwiczenie

2

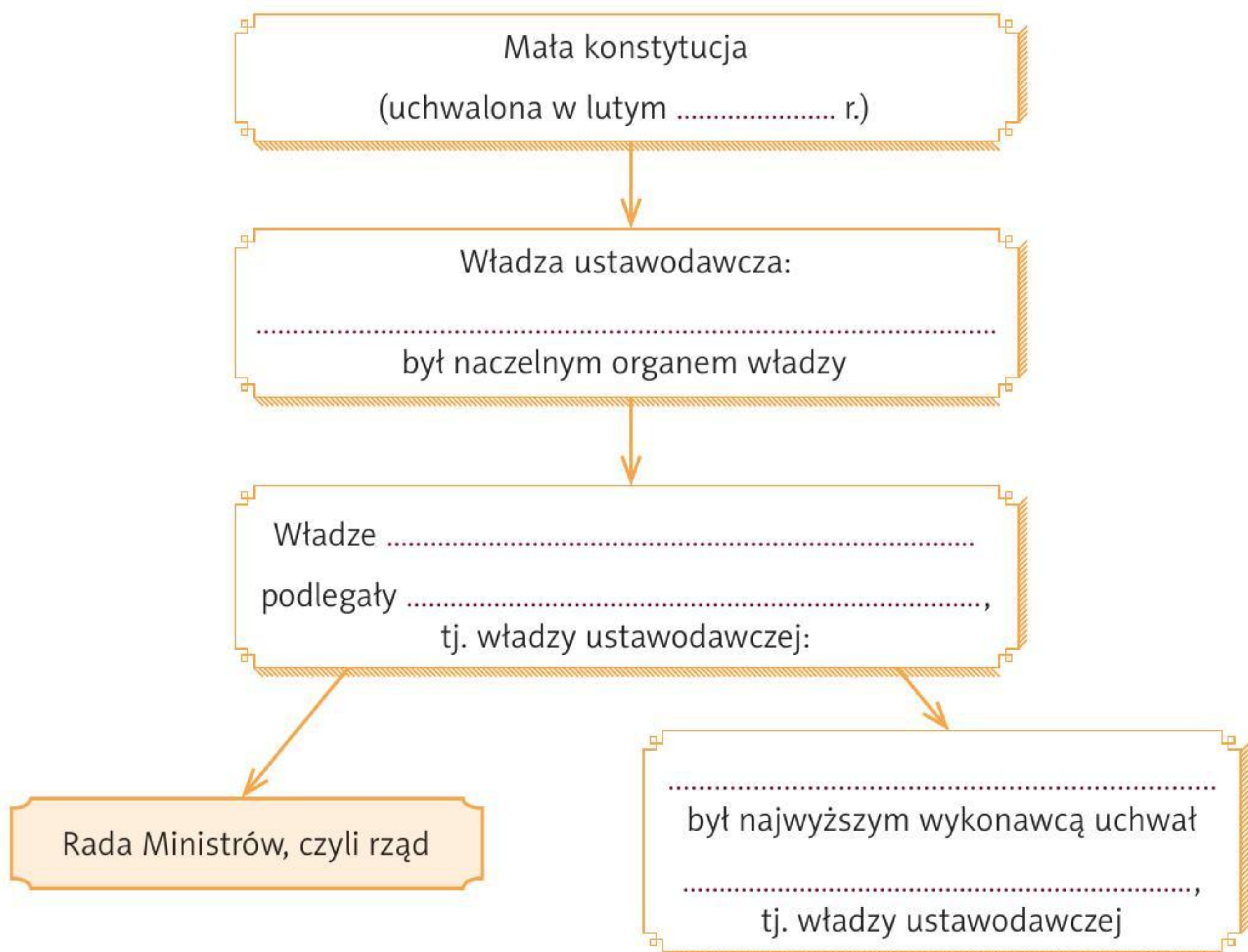
Ponumeruj wydarzenia w kolejności chronologicznej.

- ☐ Po zwolnieniu z niemieckiego więzienia Józef Piłsudski przybył do Warszawy.
- ☐ Piłsudski powołał rząd Ignacego Paderewskiego.
- ☐ Sejm Ustawodawczy uchwalił Małą konstytucję.
- ☐ Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej podporządkował się Piłsudskiemu, a Rada Regencyjna przekazała mu dowództwo wojska.
- ☐ W Lublinie powstał Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej.
- ☐ Piłsudski powołał rząd Jędrzeja Moraczewskiego.
- ☐ Józef Piłsudski objął władzę Tymczasowego Naczelnika Państwa.
- ☐ Rada Regencyjna wydała manifest o utworzeniu niepodległego państwa polskiego.

ćwiczenie

3

Uzupełnij schemat ustroju Polski wprowadzonego przez Małą konstytucję.

■ Ciekawostka

Jesienią 1918 r. polska armia liczyła... ok. 9 tysięcy żołnierzy. W styczniu 1919 r. było ich już ok. 110 tysięcy, a pod koniec lata tego roku – ok. 600 tysięcy.

ćwiczenie

1

Połącz strzałkami trzy powstania śląskie z właściwymi informacjami o ich przebiegu, te z kolei – z odpowiednimi skutkami. W nawiasach wpisz daty.

POWSTANIE	JEGO PRZEBIEG	SKUTKI
Pierwsze powstanie śląskie (..... r.)	Wojska niemieckie stłumiły je po kilku dniach walk.	Położyło kres terrorowi niemieckich bojówek i policji bezpieczeństwa.
Drugie powstanie śląskie (..... r.)	Zaciekle walki trwały prawie dwa miesiące.	Zwycięskie mocarstwa przyznały Polsce mniejszą część Śląska, na której znajdowała się jednak większość górnośląskiego przemysłu.
Trzecie powstanie śląskie (..... r.)	Trwało tydzień i przyniosło sukces powstańcom.	Alianci przystali na Górny Śląsk oddziały wojska, które miały pilnować porządku. Ich przybycie poprawiło sytuację Polaków.

Uzupełnij tabelę – tak jak w przykładzie. Wskaż strzałkami na mapie sporne tereny wymienione w tabeli. Każdą strzałkę podpisz.

NAZWA SPORNEGO OBSZARU	CO ZADECYDOWAŁO O PRZYNALEŻNOŚCI TEGO OBSZARU?	JAKIE TERENY PRZYŁĄCZONO DO POLSKI?
Wielkopolska	<i>Powstanie wielkopolskie i traktat wersalski</i>	<i>Większość Wielkopolski (tereny opanowane przez powstańców)</i>
Warmia i Mazury		
Pomorze Gdańskie		
Górny Śląsk		
Zaolzie		<i>Nie przyłączono żadnych terenów – Polska utraciła Zaolzie</i>

■ Ciekawostka

Dowódcy Armii Czerwonej obiecali żołnierzom, że po zdobyciu Warszawy otrzymają nagrodę pieniężną, a ponadto przez dwa albo trzy dni będą mogli rabować polskie domy i sklepy. Niektórzy oficerowie mieli nawet plany miasta z zaznaczonymi drogimi sklepami.

ćwiczenie

1

Odpowiedz na pytania. Wszystkie potrzebne informacje znajdziesz w podręczniku.

1. Kiedy i w jaki sposób Józef Piłsudski ocalił Rosję Radziecką?

2. Kto wygrał Bitwę Warszawską, a kto – bitwę nad Niemnem?

3. W latach 1919–1920 różne wojska cztery razy zajmowały Wilno. Kiedy to się stało i jakie to były wojska?

4. Na czym polegał „bunt” generała Żeligowskiego?

ćwiczenie**2**

Prawda czy fałsz? Zaznacz w odpowiednim miejscu.

	PRAWDA	FAŁSZ
Główną przyczyną wojny polsko-radzieckiej było dążenie bolszewików do wywołania „wszechświatowej rewolucji” komunistycznej.		
Polacy zajęli Kijów, ponieważ Piłsudski chciał wcielić Ukrainę do Polski.		
Gdy Armia Czerwona szła na Warszawę, polscy politycy z różnych partii utworzyli Radę Obrony Państwa.		
Polacy przegrali bitwę nad Niemnem.		
Pokój ryski, który zakończył wojnę polsko-radziecką, zawarto pod Rysami w Tatrach (stąd jego nazwa).		
Generał Żeligowski samowolnie zajął Wilno z okręgiem.		

ćwiczenie**3**

Uzupełnij tekst brakującymi informacjami.

Wojna polsko-radziecka

Do pierwszych starć wojsk polskich z radziecką Armią doszło w lutym 1919 r. Wiosną r. Józef zawarł sojusz z Ukraińcami. W maju polscy żołnierze zajęli stolicę Ukrainy –

Także w maju ruszyła radziecka ofensywa przeciwko Polsce. W sierpniu Rosjanie dotarli pod Warszawę. Ponieśli jednak klęskę w Bitwie, nazwanej też Cudem nad Wisłą.

We wrześniu 1920 r. Polacy bitwę nad Niemnem. W marcu r. obie strony podpisały pokój Na jego mocy podzielono Białoruś i między Polskę a Rosję Radziecką. Rosjanie zobowiązali się też zwrócić Polakom dobra zagrabione od 1772 r.

■ Ciekawostka

W odrodzonej Polsce sejm nie miał się gdzie zbierać, gdyż nie było budynku sejmu. Zaadaptowano więc dawną żeńską szkołę średnią: Instytut Aleksandryjsko-Maryjski Wychowania Panien. W latach 20. rozbudowano ten gmach. Powstała wtedy sala posiedzeń, w której sejm obraduje do dziś.

ćwiczenie

1

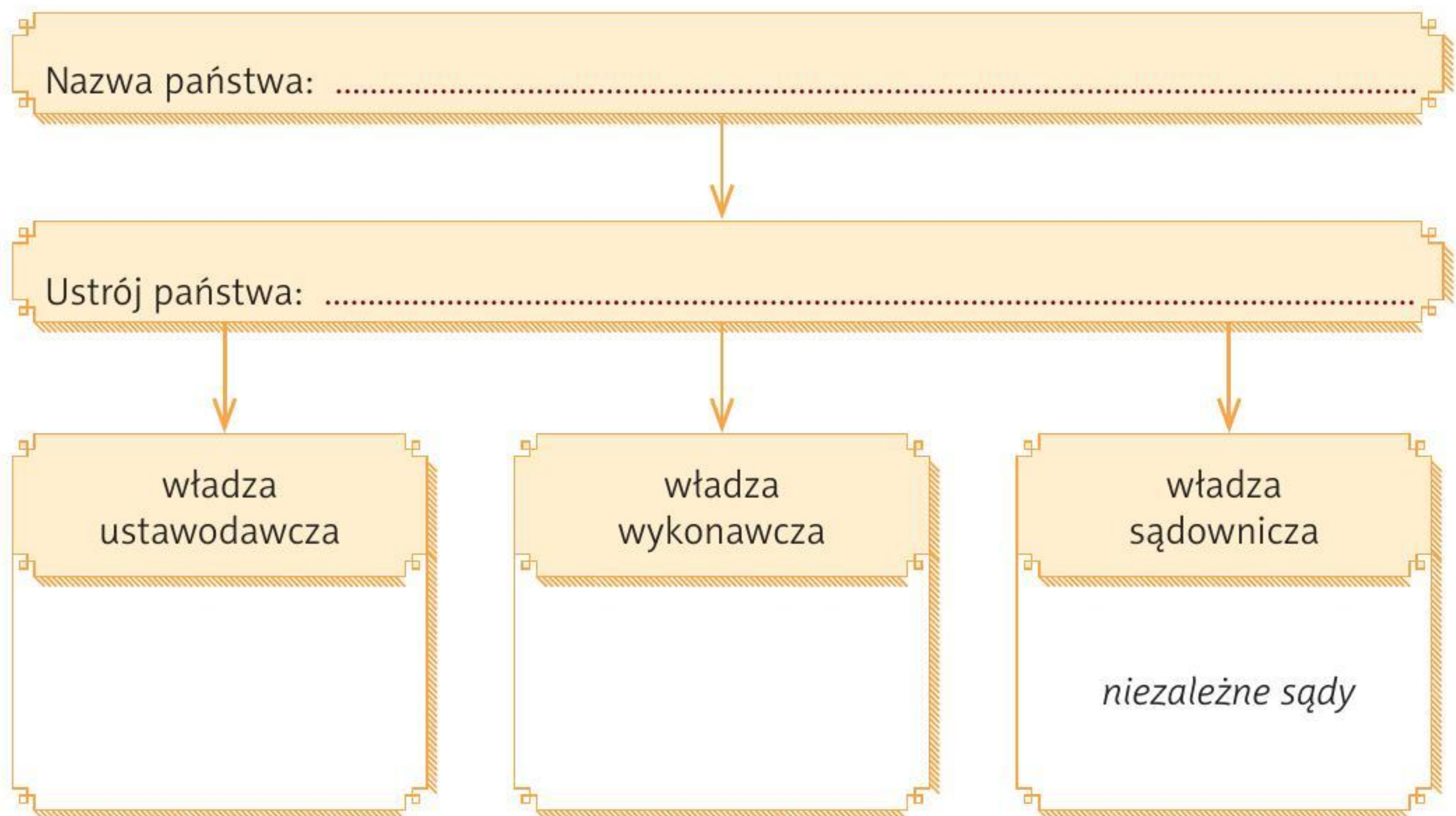
W tabeli znajdują się opisy wymyślonych działań władz i społeczeństwa II Rzeczypospolitej. Zaznacz w odpowiednim miejscu, czy są one zgodne z Konstytucją marcową czy nie. Podaj numer artykułu Konstytucji, który uzasadnia twoją decyzję (fragment Konstytucji znajdziesz na s. 193 podręcznika).

DZIAŁANIE	ZGODNE	NIEZGODNE	NR ARTYKUŁU
Ustanowienie dla byłych legionistów osobnych sądów, orzekających według złagodzonych przepisów prawa.			
Wprowadzenie zasiłku dla bezrobotnych.			
Założenie związku zawodowego drukarzy.			
Założenie ukraińskiego kółka śpiewaczego wykonującego pieśni po ukraińsku.			
Zakaz budowy synagogi w miejscowości, w której istnieje już kościół katolicki.			

ćwiczenie

2

Uzupełnij schemat ustroju Polski wprowadzonego przez Konstytucję marcową. Wpisz także brakujące słowa w zdaniach pod schematem.

Decyzje wymagały zatwierdzenia przez rząd, który z kolei podlegał Prezydent był więc pośrednio zależny od sejmu. Na tym polegała przewaga władzy nad wykonawczą.

ćwiczenie

3

Oto główne problemy wynikające z wielonarodowości II Rzeczypospolitej. Wyjaśnij krótko, na czym polegały.

1. Polski nacjonalizm

.....

2. Stosunek części mniejszości narodowych do państwa polskiego

.....

3. Traktat o ochronie mniejszości narodowych

.....

■ Ciekawostka

Szkoły, zwłaszcza wiejskie, były nie tylko miejscami nauki, ale też ośrodkami kultury. Organizowały kursy dla dorosłych, np. rolnicze, haftu, gotowania i postępowania w razie powodzi. W czasie ferii zimowych w szkołach odbywały się zajęcia teatralne, narciarskie, biblioteczne, robótek ręcznych...

ćwiczenie

1

Uzupełnij tabelę poświęconą formacjom zbrojnym, w których służyli Polacy w czasie I wojny światowej.

NAZWA	GDZIE I KIEDY POWSTAŁA LUB ISTNIAŁA?	LICZBA POLSKICH ŻOŁNIERZY	CZY ŻOŁNIERZE TEJ FORMACJI WE- SZLI W SKŁAD WOJSKA POL- SKIEGO?
<i>armie państw zaborczych</i>	<i>na terenach państw zabor- czych</i>	<i>2,2 mln</i>	<i>tak, część z nich jako poborowi</i>
	<i>w Galicji w 1914 r.</i>		<i>tak</i>
	<i>w Królestwie Polskim w 1917 r.</i>		

ćwiczenie

2

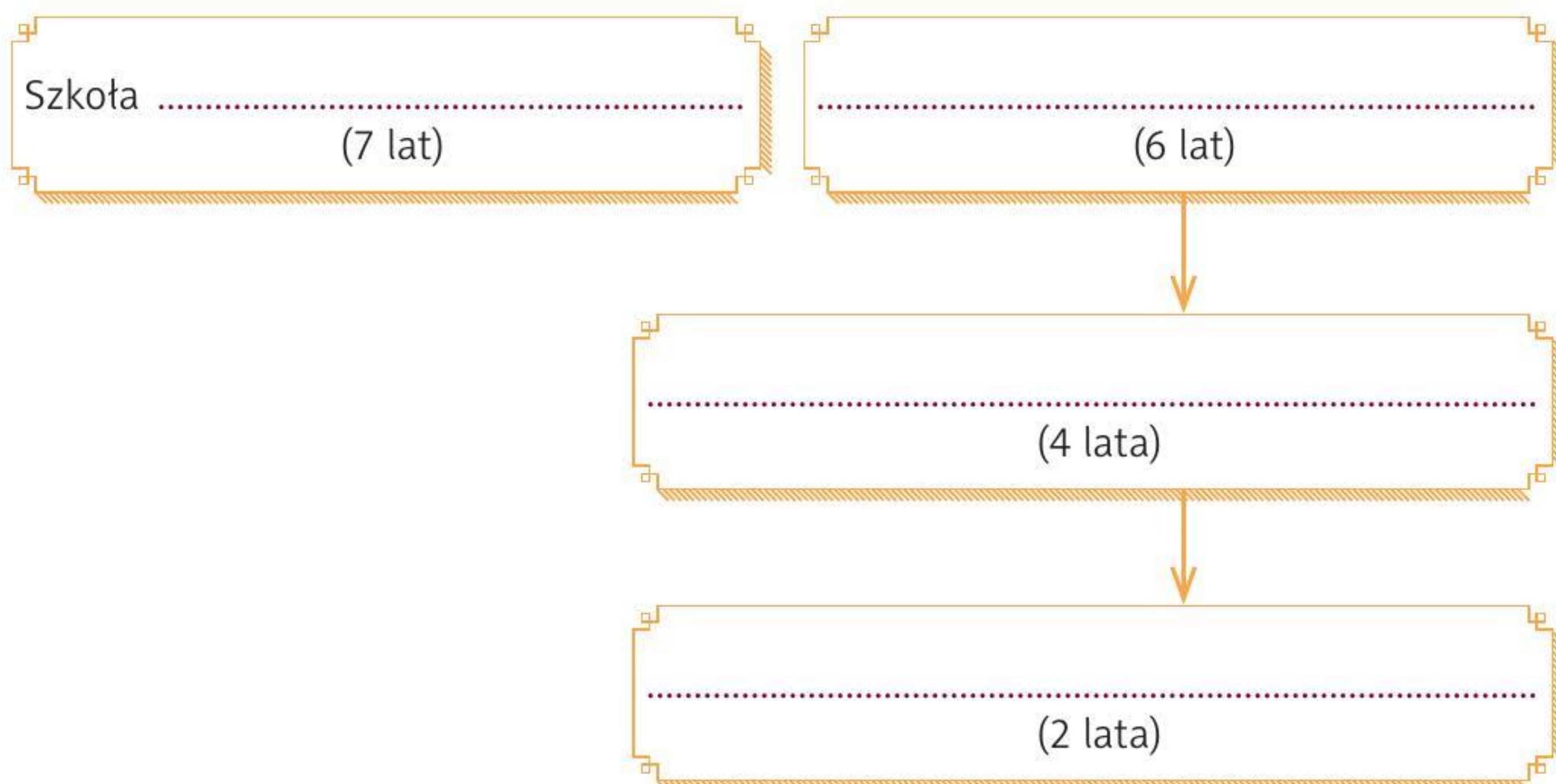
Każde zdanie tekstu w ramce zawiera co najmniej jeden błąd. Popraw te błędy.

Prezydent Władysław Grabski przeprowadził reformy nazwane reformami Grabskiego. Po pierwsze, obniżył podatki i wprowadził oszczędności w budżecie państwa. Po drugie, utworzył Bank Polski i zastąpił złotego marką polską. Rząd Grabskiego zajął się też reformą edukacji: majątki powyżej 180 hektarów postanowił połączyć w jeszcze większe gospodarstwa. Reforma ta przebiegała bardzo szybko i zaspokoila głód ziemi w Polsce.

ćwiczenie

3

Wpisz brakujące nazwy szkół do schematu szkolnictwa po reformie jędrzejewiczowskiej.

28

Pod rządami sanacji

■ Ciekawostka

Gdy w maju 1926 r. Piłsudski został wybrany na prezydenta Polski, wśród jego zwolenników wybuchła wielka radość. Ponad 1200 oficerów pomaszerowało w zwartej kolumnie pod Pomnik Księcia Józefa Poniatowskiego w Warszawie, gdzie jeden z generałów zawołał: – Marszałku Poniatowski, melduję posłusznie, iż Pierwszy Marszałek Polski Piłsudski objął z woli narodu najwyższą władzę w Najjaśniejszej Rzeczypospolitej!

ćwiczenie

1

Uzupełnij tabelę. Pod spodem podaj bezpośrednią przyczynę zamachu majowego.

PRZYCZYNY NIEZADOWOLENIA SPOŁECZEŃSTWA	MOTYWY, KTÓRE SKŁONIŁY PIŁSUDSKIEGO DO PRZEPROWADZENIA ZAMACHU STANU

Bezpośrednia przyczyna:

ćwiczenie

2

Zapisz wydarzenia z ramki w kolejności chronologicznej. Litery z nawiasów wpisz w kratki z numerami danych wydarzeń. Potem dopisz trzy brakujące litery, by powstało hasło. Wyjaśnij je.

utworzenie BBWR (K) ■ śmierć Piłsudskiego (E)
aresztowanie byłych postów opozycji (R) ■ zamach majowy (Z)
powołanie rządu Witosa (S) ■ nowela sierpniowa (C)
Edward Rydz-Śmigły marszałkiem Polski (O) ■ Konstytucja kwietniowa (E)

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

	5	8	3	7	1
--	---	---	---	---	---

	5	2	6	1	4	
--	---	---	---	---	---	--

ćwiczenie

3

Połącz zdania w ramkach z odpowiednim pojęciem. Uwaga! Jedno zdanie pasuje do obu pojęć.

**PAŃSTWO
AUTORYTARNE**

**PAŃSTWO
TOTALITARNE**

**WYMAGA POSŁUSZEŃSTWA,
ALE NIE ŚLEPEJ WIARY
W IDEOLOGIE.**

**NIE POZWALA NA
ISTNIENIE OPOZYCJI.**

**STOSUJE TERROR NA
MASOWĄ SKALĘ.**

**MOŻE TOLEROWAĆ
ISTNIENIE OPOZYCJI.**

**ŻĄDA ŚLEPEJ WIARY
W IDEOLOGIE.**

**POLEGA NA DYKTATORSKIEJ
WŁADZY JEDNEGO CZŁOWIEKA
LUB GRUPY LUDZI.**

■ Ciekawostka

Mazurek Dąbrowskiego stał się hymnem państwowym dopiero w 1927 r. Wcześniej Polska nie miała hymnu, ponieważ nie było zgody co do tego, który utwór wybrać. Kiedy polskie delegacje jeździły za granicę, czasem grano im *Boże, coś Polskę*, a czasem *Warszawiankę*, *Mazurek Dąbrowskiego* albo *Rotę*.

ćwiczenie

1

Strzałki wskazują sąsiadów II Rzeczypospolitej. Napisz przy każdej, czy ze wskazanym przez nią państwem Polska utrzymywała przyjazne stosunki czy była w konflikcie. W tym drugim wypadku wyjaśnij, czego dotyczył konflikt – tak jak w przykładzie.

Konflikt z niemieckimi władzami Gdańska o prawa Polski do korzystania z gdańskiego portu.

ćwiczenie

2

Połącz każde pojęcie z właściwym objaśnieniem. Uwaga! Skreśl wyjaśnienie, które nie pasuje do żadnego pojęcia.

**UKŁAD
W RAPALLO**

**UKŁAD
W LOCARNO**

WOJNA CELNA

**POLITYKA
RÓWNOWAGI**

**POROZUMIENIE, NA MOCY
KTÓREGO NIEMCY UZNAŁY
SWOJĄ GRANICĘ Z FRANCJĄ
I BELGIĄ, ALE NIE Z POLSKĄ**

**UTRZYMYWANIE POPRAWNYCH STOSUN-
KÓW Z ZSRR I NIEMCAMI, BEZ ZBLIŻANIA
SIĘ DO ŻADNEJ ZE STRON**

**ZAJĘCIE ZAOLZIA
PRZEZ POLSKIE WOJSKO**

**WSTRZYMANIE PRZEZ NIEMCY
IMPORTU WĘGLA Z POLSKI,
A POTEM OBUSTRONNY ZAKAZ
SPROWADZANIA WIELU TOWARÓW
I NAŁOŻENIE WYSOKICH CEŁ NA
POZOSTAŁE**

**POROZUMIENIE NIEMIEC
I ZSRR, KTÓRE NAWIĄZAŁY
STOSUNKI DYPLOMATYCZNE
I PODJĘŁY TAJNĄ
WSPÓŁPRACĘ WOJSKOWĄ**

ćwiczenie

3

Uzupełnij tabelę informacjami o układach międzynarodowych podpisanych przez II Rzeczpospolitą.

PAŃSTWO	TYP POROZUMIENIA	DATA ZAWARCIA	POSTANOWIENIA
Francja			
Rumunia	<i>sojusz</i>		
Niemcy			<i>Polska i Niemcy zobowiązały się przez 10 lat rozwiązywać sprawy sporne bez użycia przemocy</i>
ZSRR			

■ Ciekawostka

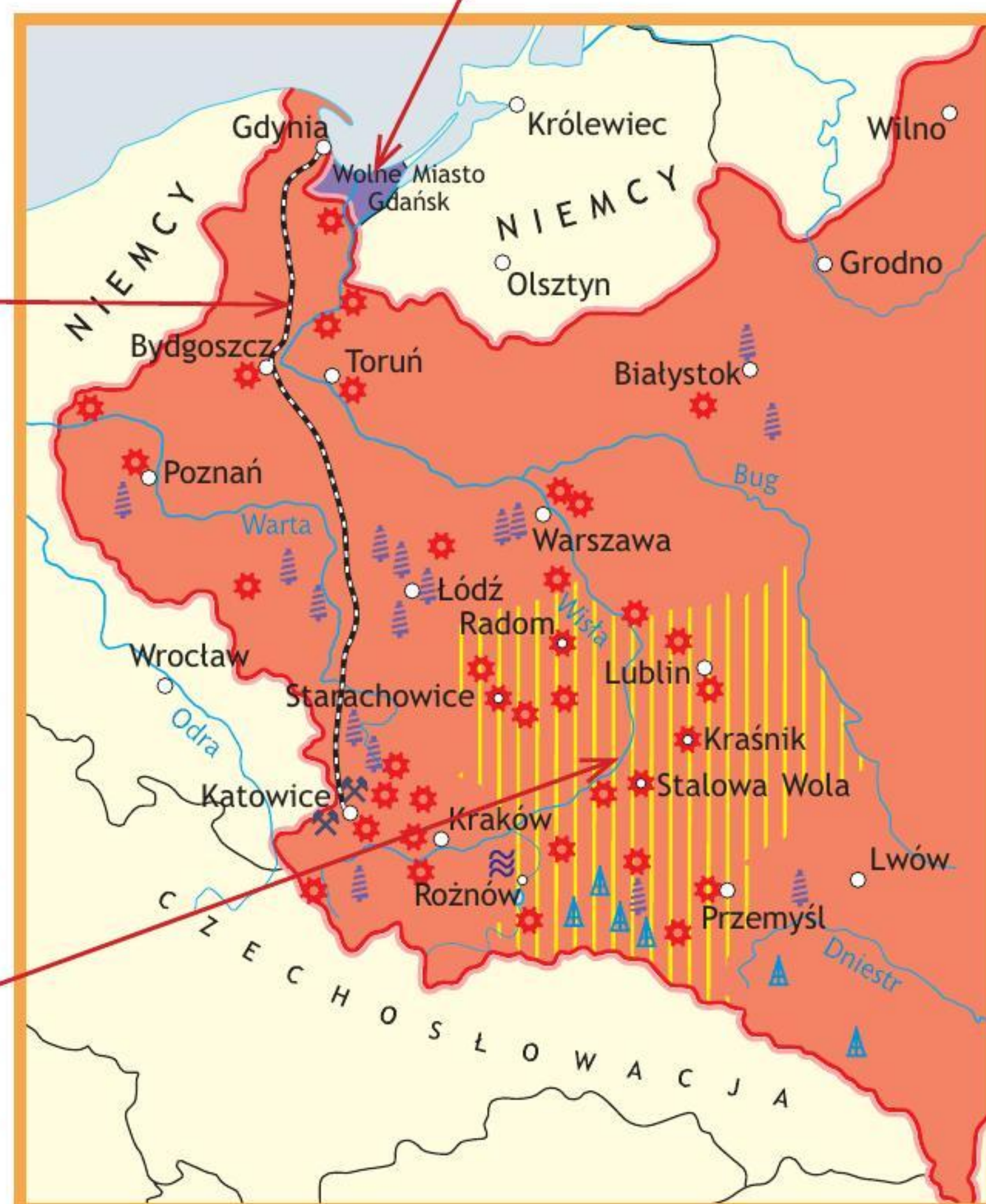
W 1938 r. było w Polsce 299 tysięcy telefonów stacjonarnych (komórkowe nie istniały). Na każdy tysiąc mieszkańców przypadało zatem 7 telefonów. Dla porównania: w Hiszpanii przypadało ich 13, na Łotwie – 39, a w krajach skandynawskich – ponad 100.

ćwiczenie

1

Dokończ projekt plakatu.

Osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej

ćwiczenie**2**

Prawda czy fałsz? Zaznacz w odpowiednim miejscu.

	PRAWDA	FAŁSZ
Wojna celna z Niemcami wpłynęła na przyspieszenie budowy portu w Gdyni.		
Magistrala węglowa połączyła Śląsk z Gdynią.		
Minister Eugeniusz Kwiatkowski wyprowadził Polskę z wielkiego kryzysu.		
Centralny Okręg Przemysłowy był główną inwestycją planu czteroletniego.		

ćwiczenie**3**

Uzupełnij tabelę poświęconą dwóm największym mniejszościom narodowym II Rzeczypospolitej.

UKRAIŃCY I ŻYDZI W II RZECZPOSPOLITEJ		
Narodowość	Ukraińcy	Żydzi
Liczebność		
Jaki odsetek ludności państwa stanowili?		
Jakie były przyczyny ich konfliktu z Polakami?		
Kto czynnie uczestniczył w tym konflikcie? Jakie działania podejmował?		

■ Ciekawostka

W sierpniu 1939 r. polska telewizja, która dopiero powstawała, wyświetliła na próbę film *Barbara Radziwiłłówna*. Mało kto mógł go jednak oglądać, gdyż w całym kraju było zaledwie kilkanaście telewizorów.

ćwiczenie

1

Oto projekt poświęcony kulturze, rozrywce i sportowi w II Rzeczypospolitej. Jest jednak niekompletny – pod zdjęciami brak istotnych informacji. Dopisz te, które uważasz za ważne.

Widownia Kina Słońce w Poznaniu.

Mecz piłkarski Polska–Węgry, rozegrany w Warszawie w sierpniu 1939 r.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

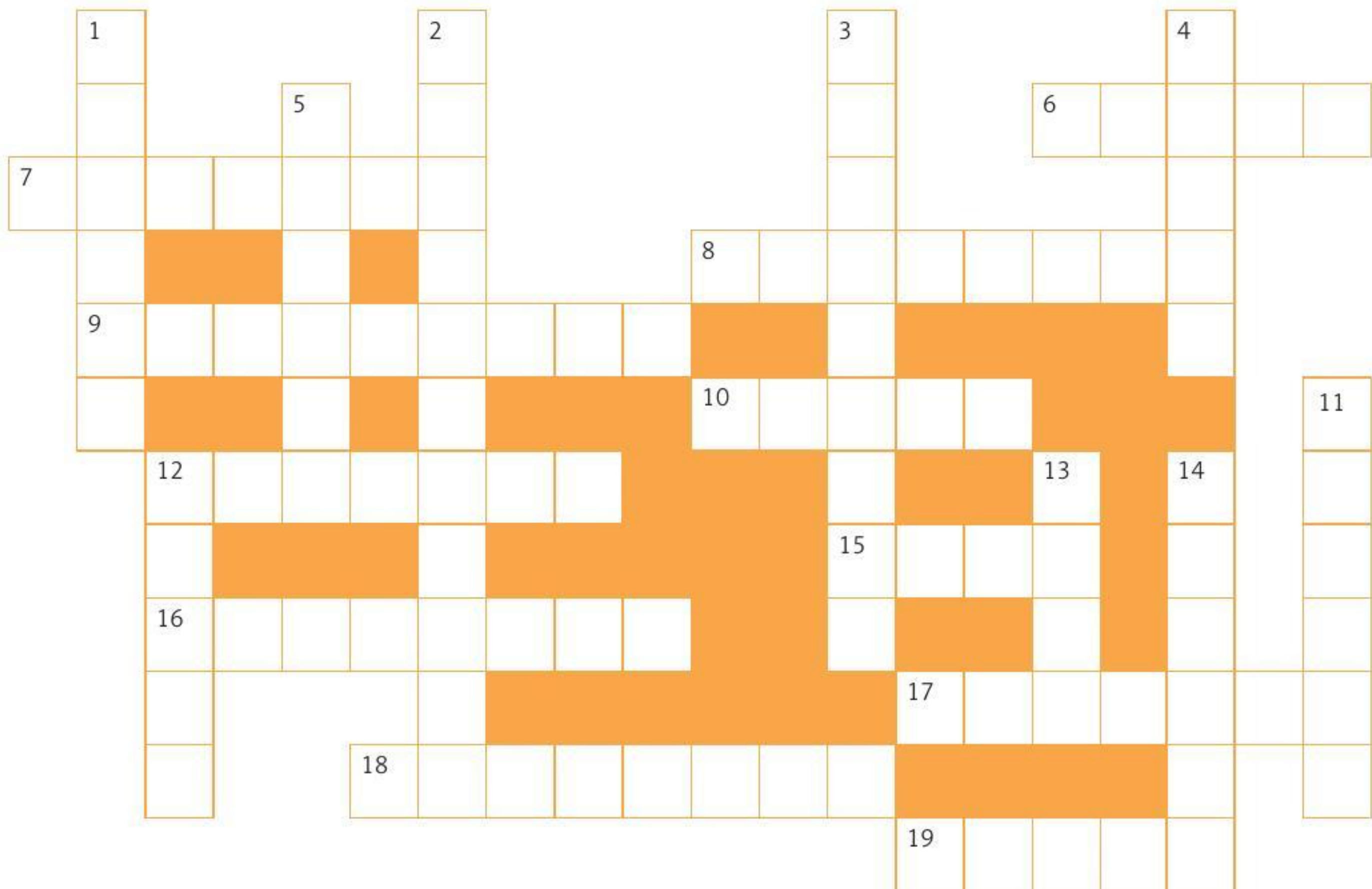

Imitatorzy dźwięków w studiu Polskiego Radia (1936). Używali niekiedy zwykłych przedmiotów, żeby stworzyć efekt na przykład wichury, jadącego tramwaju itp.

Scena z przedstawienia *Nocy listopadowej* Stanisława Wyspiańskiego w Teatrze Polskim w Warszawie (1930).

Rozwiąż krzyżówkę.

Poziomo:

6. W okresie II Rzeczypospolitej wystawiano tam nowe sztuki i nowatorskie inscenizacje dawnych dramatów.
7. Inaczej Stanisław Ignacy Witkiewicz.
8. Autor powieści *Przedwiośnie*.
9. M.in. rzucała dyskiem i pisała wiersze.
10. Autor wiersza *Lokomotywa*.
12. Za powieść *Chłopi* dostał literacką Nagrodę Nobla.
15. Wynalazek braci Lumière.
16. Polski wicemistrz świata w skokach narciarskich.
17. Szkoła ...-warszawska, która skupiała m.in. filozofów, psychologów, historyków sztuki.
18. Józef Kostrzewski rozpoczął tam badania prehistorycznej osady.
19. ... nożna, najbardziej popularny sport II Rzeczypospolitej.

Pionowo:

1. Jedno z prawie 1650 zbudowanych w II Rzeczypospolitej.
2. Karol kompozytor.
3. Napisała *Noce i dnie*.
4. Polskie ..., powstało w 1926 r.
5. Instytut ..., założony w Warszawie przez Marię Skłodowską-Curie.
11. Napisał: „A wiosną – niechaj wiosnę, nie Polskę zobaczę”.
12. Twórca nowoczesnej polskiej kartografii.
13. Jeden ze znanych aktorów.
14. Adolf aktor.

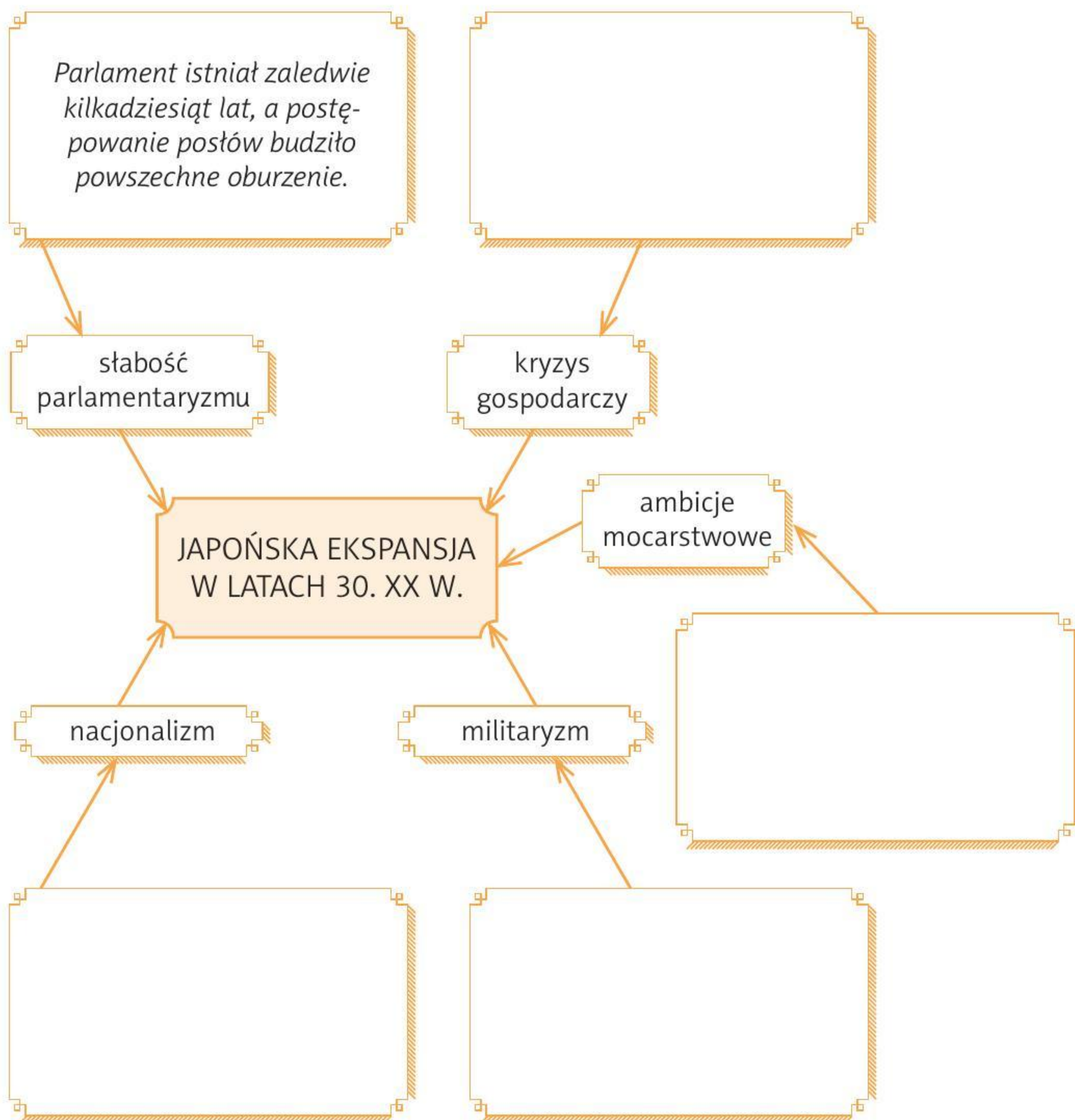
■ Ciekawostka

Chiny są najstarszym państwem świata. Zostały zjednoczone w 221 r. p.n.e. i od tamtej pory istnieją do dziś.

ćwiczenie

1

Schemat ukazuje przyczyny japońskiej ekspansji w latach 30. XX w. Wyjaśnij każdą z przyczyn – tak jak w przykładzie.

Na mapie Dalekiego Wschodu w 1939 r. dopisz brakujące podpisy:

Cesarstwo Japonii ■ Chiny ■ Korea ■ Mandżukuo
Hongkong ■ Pekin ■ Szanghaj
Nankin

■ Ciekawostka

Włoskie dzieci i młodzież w wieku od 8 do 18 lat miały należeć do faszystowskiej organizacji Balilla (inne organizacje Mussolini kazał rozwiązać). Balilla wychowywała „faszystów jutra”: chłopcy nosili mundurki, odbywali ćwiczenia wojskowe i przechodzili „pranie mózgu” – wbijano im do głowy faszystowską ideologię. Mimo wysiłków władz do organizacji należała mniej niż połowa włoskich dzieci.

ćwiczenie

1

Oto przyczyny dojścia faszystów do władzy we Włoszech. Trzy z nich są błędne. Skreśl je.

1. W I wojnie światowej Włochy poniosły klęskę pod Aduą.
2. Włosi nie mogli się pogodzić z utratą części swych ziem po I wojnie światowej.
3. Za swój udział w I wojnie światowej Włosi otrzymali mniej terenów, niż się spodziewali.
4. W fabrykach wybuchły strajki, które przerażyły włoskich przemysłowców.
5. Chłopi samowolnie dzielili między siebie ziemię, co przstraszyło właścicieli ziemskich.
6. Mussolini podkreślał znaczenie walki klas, co dało mu poparcie robotników i chłopów.
7. Byli żołnierze nie mogli znaleźć pracy.
8. Przemysłowcy i właściciele ziemscy wsparli Mussoliniego, gdyż uznali go za „silnego człowieka”, który przywróci porządek.
9. Kraj był wyczerpany wojną i zadłużony.
10. Marsz na Rzym przstraszył króla.

ćwiczenie

2

Uzupełnij schemat na s. 76 poświęcony faszyzmowi we Włoszech.

ćwiczenie

3

Kto popierał republikańców, a kto – rebeliantów w hiszpańskiej wojnie domowej? Połącz każdą ze stron konfliktu z odpowiednimi grupami i państwami.

■ Ciekawostka

Po konferencji w Monachium brytyjski polityk i późniejszy premier Winston Churchill (czytaj: tynston czerczil) oświadczył: „Anglia miała do wyboru wojnę lub hańbę. Wybrała hańbę, a wojnę będzie miała także”.

ćwiczenie

1

Mapy ukazują Europę Środkową od początku 1938 do połowy 1939 r. Są ułożone w przypadkowej kolejności. Umieść na każdej mapie numer właściwego podpisu.

1. Europa Środkowa na początku 1938 r.
2. Europa Środkowa w połowie 1938 r.
3. Europa Środkowa po konferencji w Monachium.
4. Europa Środkowa w połowie 1939 r.

ćwiczenie

2

Połącz każde pojęcie z odpowiednim wyjaśnieniem.

REMILITARYZACJA
NADRENI

PAKT
ANTYKOMINTERNOWSKI

PAKT
RIBBENTROP-MOŁOTOW

UKŁAD O NIEAGRESJI MIĘDZY TRZECIĄ
RZESZĄ A ZSRR; JEGO TAJNY PROTOKÓŁ
DZIELIŁ EUROPE ŚRODKOWĄ NA STREFY
WPŁYWÓW NIEMIEC I ZSRR

DOKUMENT PODPISANY PRZEZ NIEMCY, WŁOCHY,
FRANCJĘ I ANGLIĘ, W MYŚL KTÓREGO CZECHOSŁO-
WACKIE SUDETY ZOSTAŁY PRZEKAZANE NIEMCOM

SOJUSZ PODPISANY PRZEZ
NIEMCY I JAPONIĘ W CELU
ZWALCZANIA KOMUNIZMU

WKROCZENIE WOJSK NIEMIECKICH NA TERENY
NIEMIEC POŁOŻONE NA ZACHÓD OD RENU, KTÓRE
NA MOCY TRAKTATU WERSALSKIEGO ZOSTAŁY
POZBAWIONE WOJSKA

PRZYŁĄCZENIE AUSTRII
DO NIEMIEC

POLITYKA USTĘPSTW PAŃSTW ZACHOD-
NICH WOBEC NAZISTOWSKICH NIEMIEC

SIŁY ZBROJNE
TRZECIEJ RZESZY

WEHRMACHT

POLITYKA USTĘPSTW

ANSCHLUSS

UKŁAD MONACHIJSKI

ćwiczenie

3

Uzupełnij tekst.

23 sierpnia r. Trzecia Rzesza i
podpisały w Moskwie pakt o nieagresji, nazwany paktem
..... W jawnej części tego dokumentu ZSRR zobowiązywał się do
zachowania neutralności w razie wojny toczonej przez,
co oznaczało zgodę Stalina na atak Niemiec na Polskę. Tajny protokół dodat-
kowy dzielił Europę Środkową na dwie strefy interesów: radziecką i niemiecką.
Stalinowi miały przypaść: wschodnia część,,
Estonia, Łotwa i część Rumunii. Niemcy otrzymywały Litwę oraz zachodnią część
.....

Fotografie: Cyfrowa Biblioteka Narodowa POLONA (s. 15); Domena publiczna (s. 18); FoKa/FORUM (s. 70); © Getty Images (s. 35, 45); P. Męcik/FORUM (s. 18); Narodowe Archiwum Cyfrowe (s. 70, 71); P. Ligier/Muzeum Narodowe w Warszawie (s. 15); W. Kryński/FORUM (s. 15); Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce (s. 15).

Źródła cytatów: A. Bullock, *Hitler i Stalin. Żywoty równoległe*. Tom 1, Bellona, Warszawa 1994, s. 266, 267, 276.

ISBN 978-83-7420-741-6

O czym rozmawiali XIX-wieczni pasażerowie pociągu linii Manchester–Liverpool?
Gdzie nastąpił przełom: pod Waszyngtonem, Gettysburgiem, Fortem Sumter czy Sedanem?
Jak powstawała wichura w Polskim Radiu?
I czy wujek ma rację w kwestii Chin i Borneo?

Odpowiedzi na te i inne pytania znajdziesz w zeszycie ćwiczeń.
Wystarczy tylko rozwiązać wszystkie zadania.
Do dzieła!

Podróże w czasie – seria książek do historii z dobrymi tradycjami.

podręcznik

zeszyt ćwiczeń

Multipodręczniki *Podróży w czasie* –
cyfrowe wersje podręczników
na komputer i tablet.

www.ksiegarnia.gwo.pl

gwo.pl

